

Riječ

broj 31
kolovoz
2002.



glasnik hrvatske kulturne zajednice wiesbaden

- *Razgovor –
Ivo Andrijević*
- *Riječi lete, pismo ostaje*
- *Puk naš svagdanji*
- *Pacta conventa*
- *Tri pisma, tri jezika,
jedna književnost*
- *Nema budućnosti
tko gubi identitet
u sadašnjosti*
- *Asimilirani Hrvati*
- *Wieso ist das Leben so,
wie es ist?*
- *Krivnja za rat*





HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA - NASTAVAK PETSTOLJETNE
TRADICIJE HRVATSKE LEKSIKOGRAFIJE.



LEKSIKOGRAFSKI ZAVOD
Miroslav Krleža

10 000 Zagreb
Frankopanska ul. 26
tel. (01) 48 00 335
faks (01) 48 00 323
e-mail: izm@hlz.hr

prodavaonica Frankopanska ul. 24
tel. (01) 48 00 346 i

prodavaonica Masarykova ul. 26
tel. (01) 420 779

HKZ će rado pomoći svim Hrvatima u Wiesbadenu i okolici u nabavci ovog iznimno važnog djela, bilo da se radi o naručbi, bilo o preuzimanju i prijenosu iz domovine. Nazovite predsjedništvo HKZ-a ili uredništvo Riječi i raspitajte se, naravno bez ikakve obveze!

O B A V I J E S T I

160. obljetnica Matice hrvatske

Predavanje o Matici hrvatskoj, čitanje štiva, izložba knjiga

Petak, 6. rujna 2002. u 20 sati

Hrvatski župni dom "Kardinal Franjo Kuharić", Waldstr. 39A, Wiesbaden

Međunarodno ljetno slavlje

Štand HKZ-a i nastup Folklorne skupine

Subota, 7. rujna 2002. od 12 do 22 sata, Kranzplatz, Wiesbaden

Nedjeljna poslijepodneva HKZ-a Wiesbaden

Od rujna 2002. svake posljednje nedjelje u mjesecu

Hrvatski župni dom "Kardinal Franjo Kuharić", Waldstr. 39A, Wiesbaden

Hrvatski Božić, predbožićna večer HKZ-a Wiesbaden

16. prosinca 2002. 19 sati, Dvorana Maria Hilf, Kellerstr. 37, Wiesbaden

Vježbanje Folklorne skupine HKZ-a Wiesbaden

Svakog ponedjeljka u 19 sati

Hrvatski župni dom "Kardinal Franjo Kuharić", Waldstr. 39A, Wiesbaden

Kuglanje za članove HKZ-a Wiesbaden

Svake prve i treće subote u mjesecu od 19 do 22 sata,

kuglana katoličke zajednice Maria Hilf, Keller Str. 37, Wiesbaden

Knjižnica HKZ-a Wiesbaden

Posuđivanje knjiga svake srijede od 14 - 18 sati

u uredu Caritasa, Alcide-de-Gasperi-Straße 1, Wiesbaden

Redovni otvoreni sastanci predsjedništva HKZ-a Wiesbaden

30. kolovoza, 13. rujna, 11. listopada, 15. studenoga, 6. prosinca u 20 sati

Hrvatski župni dom "Kardinal Franjo Kuharić", Waldstr. 39A, Wiesbaden

Tečajevi hrvatskoga, njemačkoga, uporabe računala i interneta

Pojedinosti će biti objavljene. Upisi i obavijesti od 25. kolovoza.

Nazovite na telefon: 06128-42483, pošaljite fax na broj: 06128-45856,

pošaljite e-mail: rijec@gmx.de, andrivo@cr-net.com, ili pišite na adresu :

Kroatische Kulturgemeinschaft, Postfach 3747, 65027 Wiesbaden

hrvatskih knjiga te glagoljaške glazbe s otoka Hvara. Izložba knjiga je pokazala vrijedne i rijetke primjerke iz privatnih zbirki hrvatskih bibliofila u iseljeništvu. U suradnji s *Maticom hrvatskom* iz Zagreba predstavljen je razvoj znanstvene i poučne književnosti od preporoda do danas. Katalog izloženih knjiga može se dobiti kod autora.

Suradnjom članova i prijatelja društva AMAC Deutschland e.V. i Matice hrvatske želi se upravo dovršeni katalog proširiti i stvoriti jedna *«virtualna knjižnica hrvatskih knjiga kao i knjiga o Hrvatskoj»* (znanstvenog i poučnog karaktera) na njemačkom govornom području. Svatko tko želi staviti na raspolaganje knjige iz privatne zbirke (za nauk i studij) može to učiniti tako da upiše vlastite knjige u katalog knjižnice. Knjige, dakako ostaju i dalje u privatnom vlasništvu, ali mogu poslužiti za

proučavanje. Zainteresirane strane moraju uvjete razmjena knjiga međusobno dogovoriti. Djela koja se nude na prodaju imati će naznačenu cijenu i adresu vlasnika. Knjige koje su promijenile vlasnika morale bi i dalje ostati, s novom adresom, prisutne u katalogu. To je smisao *virtualne knjižnice!* Katalog će biti redovito dopunjavan i objavljivan u Internetu.

Berlinska izložba "Drei Sprachen - drei Schriften" je ukazala na masovni utjecaj njemačke književnosti i znanosti na hrvatsku književnu kulturu. Već i zbog nekih 400 do 500 tisuća iseljenika hrvatskog podrijetla u Njemačkoj, želimo pratiti pisane, nama važne dokumente njemačkog izdavačkog rada. Naravno, prepušteno je svakome osobno na koji način će se uključiti u rad "virtualne knjižnice".

Ivica Košak

Izborni zakon je demokratska osnova društva

Javna tribina s prof. dr. Zlatkom Kramarićem, zastupnikom u Hrvatskom Saboru i predsjednikom Liberalne stranke

Dana 27. lipnja 2002. održao se u kući Mainz-Zagreb susret hrvatskih iseljenika sa zastupnikom u hrvatskom Saboru i predsjednikom Liberalne stranke prof. dr. Zlatkom Kramarićem. Skup su upriličili Hrvatska kulturna zajednica iz Mainza i Hrvatski svjetski kongres u Njemačkoj. Teme razgovora su bile: odnos hrvatske vlasti prema iseljenicima i novi izborni zakon. Skupio se prilčan broj zainteresiranih (oko 35), a uređenje dvorane bilo je primjereno.

Nakon predstavljanja gosta od strane dr. Slavka Lebana, uvodnu besjedu započeo je sam g. Kramarić. Govorio je punih 45 minuta. U svom izlaganju najčešće je govorio o subjektivnim i objektivnim teškoćama. O izbornom zakonu je rekao da se na njemu još radi i da neće biti skoro gotov, po čemu izgleda da ova vlada želi još dugo biti na vlasti. On smatra kako male stranke isto moraju ući u Sabor, jer s time one obogaćuju našu političku pozornicu (jesu li te stranke u isto vrijeme i dobre, ne kaže ništa, a kako je i njegova stranka mala, svima je jasno na što cilja). Za njega i ostale sudionike u vladi nemoguće je provesti dopisno glasovanje i njegovo je mišljenje o tome vrlo negativno. Međutim, nama u inozemstvu takvo bi glasovanje bilo najbolje jer nas većina živi daleko od poslanstava i teško nam je doći na birališta.

Za teško stanje u zemlji nitko nije kriv, ali je svaki dan sve gore. Uopće ne razmišljaju o novim izborima makar nemaju odgovarajućih rješenja za goruće probleme Hrvatske. Velika obećanja koja su

se u predizbornoj kampanji čula bila su uvijek od neke druge stranke. Kao, te stranke će na budućim izborima kazniti birači, jer nisu ispunili obećanja. Svima su se omilile fotelje i kao bogom dani žele pod svaku cijenu odraditi svoj mandat do kraja. Ako bude moguće čak bi i produžili mandat. Za sve je kriva bivša vlast i oni tu ne mogu ništa učiniti. Na pitanja koja smo postavljali odgovarao je općenito što nas nije zadovoljilo. Izgledalo je kao da za svaki odgovor mora pitati svoje kolege u koaliciji.

U međuvremenu je vlada dala ostavku i naše tvrdnje o nesposobnosti koalicije pokazale su se točne. Ni o kakvom problemu ne mogu se složiti. I naš gospodin Kramarić, koji je u ratu imao zapaženu ulogu u obrani Osijeka, a time i cijele Hrvatske, sada se nalazi u pat poziciji. Možda bi on nešto i napravio, ali su mu vezane ruke. Šteta, jer u ovakvoj podjeli vlasti, gdje se više vodi kadrovska križaljka i stranačka stega nego stvarni rad, mnogi sposobni ljudi ostaju na rubu zbivanja i ne mogu svojim znanjem i umijećem pridonijeti boljitku Lijepe naše. Kako će gospodin Kramarić dalje djelovati, ostaje na njemu samome. Uz koaliciju dobio je svoje saborsko mjesto, ali to ne jamči ništa. Kroz njegovo izlaganje i odgovore naslutio sam da ni on sam nije zadovoljan, no mora prihvatiti (više)stranačku stegu.

Tribina je trajala više od dva i pol sata. Očekujemo u Mainzu više ovakvih zanimljivih druženja koja nam pomažu osjetiti djelić naše domovine.

Željko Mažić

središta nude antikvarne knjige i nova izdanja. U Hrvatskoj katoličkoj misiji, u užem središtu grada, *Društvo bivših studenata hrvatskih sveučilišta* upričilo je javnu tribinu o hrvatskom znanstvenom i književnom stvaralaštvu. Tu su prijatelji hrvatske kulture imali priliku za susret s radovima iz hrvatske znanosti i književnosti, koja, ne samo na njemačkom govornom području, ima svoje zaslužno mjesto u svjetskoj književnosti.

U međuvremenu smo saznali za pripremu i vrijeme održavanja izložbe u Berlinu *DREI SCHRIFTEN - DREI SPRACHEN* (*Staatsbibliothek zu Berlin 26.04.-08.06.2002.*), a Zagrebačko sveučilište je izdalo knjige - zborove radova o profesorima Matiji Mesiću i Franu Bošnjakoviću. Među prijateljima našeg društva nalazi se i kolega Edvin Bukulin, koji poznaje i služi se glagoljicom.

Time je za nas sadržaj tribine bio osiguran. Prvobitna želja, pripremiti cjelodnevni seminar, se brzo pokazala neizvedivom kako zbog visokih troškova tako i zbog nedostatka ljudstva za pripremu. U načelu smatram kako je dovoljno imati osiguran jedan od navedenih izvora, jer s novcem se može kupiti radna snaga, a s kvalitetnim suradnicima je moguće prikupiti sredstva (pa i sponzorstva).

Profesor Matija Mesić nije bio samo prvi rektor suvremenog Sveučilišta u Zagrebu i jedan od prvih predsjednika Matice hrvatske nego i svećenik po zvanju, u dužnosti kanonika. Na primjeru Matije Mesića, tribina društva AMAC-a je jasno predstavila zajedništvo pastoralnog i akademskog rada. Nasuprot tome, riječi patra Nikole Dijaniševića od prije 333 godine, kada je on prilikom osnutka zagrebačkog veleučilišta rekao kako u hrvatskom duhovnom i svjetovnom vodstvu nedostaje školovanih ljudi, potvrđuju se do danas.

Društvo bivših studenata u Njemačkoj nema izravnu zadaću prosvjeđivati Hrvate u iseljeništvu, ali visokoškolski odgoj u hrvatskom narodu je opća potreba. Povijest, kultura i pismenost, kako je pokazala izložba u Berlinu ne nastaju ni slučajno niti spontano, već su to rezultati mukotrpnog znanstvenog rada. Taj rad mora biti podržan od svih društvenih slojeva jednako kao što rezultati kulturnih i znanstvenih radova trebaju biti dostupni svima. 160 godina izdavačkog rada Matice hrvatske potvrđuje kako je od preporoda do danas u svim političkim uvjetima ili upravo usprkos mnogim političkim neprilikama postojala povratna veza hrvatske kulture i znanosti s hrvatskim narodom. Okolnosti izložbe *Drei Schriften - drei Sprachen* u Berlinu izazivaju zabrinutost iz više razloga. Taj epohalni prikaz hrvatskih pisanih spomenika i izdavačkog rada kroz stoljeća ostao je Hrvatima u

Berlinu nezapažen. Od dvadesetak tisuća berlinskih Hrvatica i Hrvata tek mali broj ih je posjetilo izložbu u Državnoj biblioteci. Ne manje razočarava motrište i ocjena iz hrvatskih diplomatskih krugova (ministarstvo vanjskih poslova je supriredivač i sponzor izložbe) kako - *neprosvjecena svjetina i nema što tražiti na predstavama tako visoke razine*. Trebaju li se hrvatski migranti koji plaćaju doprinose u dvije države (porez na dohodak u Njemačkoj i doznake za obitelji u Hrvatskoj) osjećati kao šudre (najniža kasta poganske Indije) kojima bi se glava raspukla kada bi pokušali čitati Vede (Svete knjige)?

Znanje, a još manje ljubav prema znanju se ne može silom uliti. Rezultati studije PISA za Njemačku pokazuju kako djeca migranata zaostaju u savladavanju školskog znanja. Nerazumljiva, samodopadna tvrdnja koju se često u hrvatskim "intelektualnim" krugovima čuje - *te loše pojave pogađaju tursku djecu ili djecu iz zemalja trećeg svijeta* - nije točna. Broj maturanata i studenata hrvatskog podrijetla u iseljeništvu, koji se žele posvetiti akademskom zvanju je ispod prosjeka u Hrvatskoj. Iz toga slijedi pitanje-ponuda: *Povratak u Domovinu kao prilika za stručno obrazovanje?*

Životopis sveučilišnog profesora i rektora Zagrebačkog sveučilišta Frana Bošnjakovića pokazuje kako hrvatska sveučilišna nastava osposobljava vrhunski znanstveni kadar. Ne kao odskočnu dasku za napredovanje u iseljeništvu nego opstanak i u režimu političkog pritiska, izolacije i onemogućavanja znanstvenog i stručnog rada.

"Ove godine spominjemo desetu obljetnicu smrti svjetskog znanstvenika" izložio je njegov sin Srećko Bošnjaković u svom predavanju: **Profesor dr. Fran Bošnjaković - 100-ta obljetnica rođenja**. Dr. Bošnjaković je hrvatski humanist i znanstvenik, pisac knjiga i slikar, rektor zagrebačkog sveučilišta, a od 1952. predavao je na sveučilištima u Stuttgart-u i Braunschweig-u. Znanstvena ostavština prof. Bošnjakovića biti će ove godine predana Fakultetu strojarstva i brodogradnje (FSB) u Zagrebu.

Osvrt na Berlinsku izložbu o hrvatskoj pisanoj riječi: *DREI SCHRIFTEN - DREI SPRACHEN* (*Staatsbibliothek zu Berlin 26.04.-08.06.2002.*) iznio je Edvin Bukulin, jedan od rijetkih glagoljaša u iseljeništvu. Težište njegovog predavanja je bila: **Glagoljica u hrvatskoj pisanoj riječi**.

160. godina rada Matice hrvatske odrazilo se u predavanju dr. phil. Dragice Anderle o profesoru Matiji Mesiću, prvom rektoru suvremenog sveučilišta u Zagrebu te djelatnom članu i predsjedniku Matice hrvatske.

Tribina je bila obogaćena prigodnom izložbom

Isti praznik u različite dane

Proslava Dana državnosti u Frankfurtu, 25. lipnja 2002.

I ove godine kao i niz proteklih godina poslanstvo Republike Hrvatske u Frankfurtu upriličilo je proslavu Dana državnosti. Ove godine to nije bilo 30. svibnja kao dosadašnjih godina, već 25. lipnja. Odluku da se Dan hrvatske državnosti slavi i označuje 25. lipnja, na dan kada je Hrvatska 1991. godine proglasila nezavisnost, donio je Hrvatski sabor. Pa iako je tako odlučilo najviše državno tijelo RH, tu odluku nisu poštovali svi njezini građani. HDZ i njegovi pristaše oglušili su se o tu odluku i slavili kao i proteklih godina. Isto se dogodilo i u iseljeništvu, mnogi čak nisu ni znali za tu promjenu, a ogranci HDZ-a priređivali su proslave po uputama iz središnjice, koja im je važnija i od samog sabora.

Može biti upitno i može se o tome raspravljati koji je dan pogodniji, 30. svibnja, kad je prvi put zasjedao demokratski izabran Hrvatski sabor ili 25. lipnja, kad je Hrvatska proglasila nezavisnost, ali poštovanje odluke Hrvatskog sabora u kojem zasjedaju zastupnici, da podsjetimo, demokratski izabrani voljom naroda, ne bi nipošto smjelo biti upitno. Nije bitno koliko se tko slaže s ovom vlašću i koliko mu se ta vlast sviđa, već je bitno poštivati osnovna demokratska načela po kojima je Hrvatska država ustrojena, pa tako i njezinu vlast. Tko se s njom ne slaže imat će prilike na sljedećim izborima, glasovati za nekog drugog, ali opet će morati biti spreman poštovati volju većine. No upravo je to problem u Hrvatskoj, volja većine teško se podnosi, komunističko nasljeđe nasilnog jednogumlja još je čvrsto ukorijenjeno. Čak i unutar jedne stranke nema poštivanja volje većine, o čemu primjerice svjedoče i nedavni događaji u HDZ-u i HSLŠ-u.

No što je još normalno u Hrvatskoj? Već postaje smiješno da se Hrvati čak ni oko toga kada će slaviti najvažniji nacionalni praznik ne mogu složiti.

Usprkos svega domjenak hrvatskog poslanstva u Frankfurtu povodom Dana državnosti je bio vrlo uspješan. U velikoj, svečano uređenoj dvorani hotela Arabella Sheraton u Frankfurtu okupilo se oko tristotinjak uzvanika, predstavnika diplomatskog zbora, te njemačkih i hrvatskih uglednika iz političkog, gospodarskog, kulturnog i vjerskog života grada Frankfurta i pokrajine Hessen.

Svečanost je otvorio generalni konzul RH u Frankfurtu, Mladen Juričić održavši prigodan pozdravni govor. Na samom početku čestitao je

njemačkim uzvanicima na plasmanu njihove reprezentacije u finale Svjetskog nogometnog prvenstva, što je izazvalo buran pljesak. Njemačka se tih dana nalazila u pravoj nogometnoj groznici.



Generalni konzul Mladen Juričić

Govorio je o Hrvatskoj, o raseljenosti Hrvata po čitavom svijetu i vezanosti uz domovinu koju čvrsto nose u svojim srcima. Istaknuo je kako je Hrvatska turistička zemlja te preporučio svima da je posjete i upoznaju njezine prirodne ljepote. Na kraju je svima zahvalio na suradnji i pomoći, obzirom da njegov mandat ističe i uskoro se vraća u domovinu.

Prilog za dušu i za tijelo također nije izostao. Trpeza je obilovala hrvatskim jelima i vrsnim hrvatskim vinima, a klapa Ferali iz Frankfurta, otpjevala je nekoliko lijepih dalmatinskih pjesama. Nadasve uspješan solo nastup imala je Tihana Zubek koja je prativši se na gitari pjevala prekrasne, doista stare i pomalo čeznutljive hrvatske skladbe, pobudivši kod prisutnih Hrvata zavičajne osjećaje.

HKZ su predstavljali predsjednik Ivo Andrijević sa suprugom.

Biserka Andrijević

Ne treba se bojati promjene statuta

Na otvorenoj sjednici predsjedništva HSKNJ-a održanoj 4. svibnja u Mainzu, vođena je rasprava o prijedlogu izmjena ustroja i temeljnih postavki djelovanja HSKNJ-a

Nedvojbena je trud predsjedništva HSKNJ-a u traženju načina za jačanje uloge i položaja tog nekada krovnog saveza hrvatskih udruga u Njemačkoj. "Nekada" kažem zato, jer danas je nemoguće govoriti o "krovnom" savezu zbog osipanja članstva zadnjih godina, moguće je međutim raditi i razmišljati kako članice ponovno privući, kako ispraviti teške grješke počinjene u prošlosti. No o tome je "Riječ" pisala skoro u svakom broju posljednjih godinu-dvije, pa se ne mora već napisano ponavljati. Ovaj put želimo tek izvjestiti o podmaklim pripremama za usvajanje prijedloga novog nacrtu rada HSKNJ-a čije bi usvajanje u konačnom obliku trebalo uslijediti ove jeseni prilikom Godišnje skupštine, koja će ujedno biti i izborna.

Na otvorenoj sjednici Predsjedništva HSKNJ-a u Mainzu bila su na dnevnom redu mnoga izvješća, ali je nedvojbena najveću pozornost privukla rasprava o Prijedlogu izmjena u djelovanju i ustroju HSKNJ-a. Prijedlog je uobličilo predsjedništvo kao zbir dosadašnjih jednogodišnjih rasprava, prigovora, zahtjeva i prijedloga poteklih iz redova malobrojnih preostalih članica. Rekao bih da je predsjedništvo pritom dobro obavilo zadatak, jer su nazočni u deset točaka prepoznali svoje predodbe o putu prema uspješnijem HSKNJ-u. Potrebne su bile tek manje promjene, tako je na primjer dodana još jedna točka (ili dopunjena neka postojeća). Oprečnih mišljenja je bilo jedino oko mogućih potrebnih promjena statuta koje bi osnažile nove zamisli o djelovanju. S jedne strane se mora priznati da promjene statuta nije jednostavno provesti zbog potrebnog okupljanja većeg broja nazočnih, ali je isto tako bjelodano da će novi oblici djelovanja, makar bili i izglasani, puno teže zaživjeti budu li u nesuglasju s postojećim statutom.

Vjerujemo da će čitatelje prijedlog temeljnih postavki zanimati daleko više nego izvješća, pa ću zato navesti najvažnije ulomke, a zbog izostavljenih izvješća ispričavamo se svima koji su ih podnijeli i koja nedvojbena svjedoče o uloženom trudu i pokojem malom, ali ohrabrujućem uspjehu.

Mišljenja čitatelja o svemu što je dobro ili loše, što treba dodati ili izbaciti su dobrodošla i uredništvo će ih rado proslijediti HSKNJ-u. (IvAn)

Ulomci iz prijedloga koncepta rada HSKNJ-a:

1 Temelji rada HSKNJ-a se sastoje u masovnom okupljanju hrvatskih iseljenika i njihovih udruga na području SR Njemačke, koji bi u svom radu bili samostalni, a Kongres bi preko svojih izabranih tijela bio katalizator njihova djelovanja i jedna vrst "servisa"...

2 Povratak iseljenika HSKNJ bi djelovao u pravcu povratka Hrvata u domovinu, usko surađujući sa svim nadležnim tijelima u RH – kao i u BiH – u izradi prijedloga za optimiranje zakonskih, gospodarskih i drugih uvjeta koji se odnose na povratak iseljenika.

NAKNADNO DOGOVORENA DOPUNA Kongres je pozvan da se brine i za one Hrvatice i Hrvate koji . . . ostaju u Njemačkoj. . . Oni mogu jednoga dana u ujedinjenoj Europi biti korisna potpora domovini. . .

3 Regionaliziranje rada HSKNJ-a. U središtima regija treba djelovati osoba koja bi koordinirala rad na svom području i predstavljala ga u predsjedništvu. Središta regija bi bili: Frankfurt, Stuttgart, München, Berlin, Hamburg, Köln i drugi gradovi gdje ima dovoljno Hrvata. . .

4 Lobiranje u Njemačkoj je važan dio rada HSKNJ-a. To moraju obavljati ugledni i sposobni Hrvati, a lobiranje treba sprovesti na svim područjima i razinama njemačkog javnog života.

5 Mediji su važni za promicanje hrvatskog života u Njemačkoj i domovini i treba nastaviti sa započetim radom: internet, sažeta izvješća, listovi koje izdaju hrvatske udruge.

6 Članstvo je potrebno povećati, a to će biti moguće kad se jasno odredi što udruge dobivaju učlanjivanjem u Kongres.

7 Ugled Kongresa treba poboljšati. . .

8 Financije su odlučujući čimbenik u pouzdanom djelovanju kongresa. . . Treba proširiti krug darovatelja.

9 "Gemeinnutzigkeit" – status "društva od opće koristi" je važan upravo zbog privlačenja donatora, ali se ne smije gubiti iz vida da za to treba izmijeniti neke točke Statuta.

10 Predsjedništvo treba i dalje ostati najviše tijelo Kongresa. . . Da bi poboljšali njegov rad . . . zadovoljili uvjete regionaliziranja i podigli stručnost rada, morat ćemo razmišljati i o promjeni Statuta.

zaustaviti rat, još manje spriječiti ga. To je dovelo do toga da je Amerika izgubila strpljenje (nizozemsko "promatranje" Srebrenice) i odlučila nametnuti svoje rješenje bez Europe. S jedne strane konačno je došlo do mira, ali s druge strane ishitreni Daytonski sporazum sadrži više novih nepravdi, nego trajnih rješenja.

Slijedilo je izlaganje Brendana Simmsa, koje je najprije iznenadilo po odličnom vladanju njemačkim jezikom, a zatim, što je naravno bitno, svojim postavkama. Brendan Simms je posebno istražio ulogu Britanije u već spomenutoj europskoj jalovosti i došao do uvjerljivih zaključaka. Kao prvo: on tvrdi da su britanski potezi bili temeljeni na krivom tumačenju Miloševićevih namjera, a nisu bili usmjereni protiv širenja njemačkog utjecaja na jug Europe. Britanska politika nije shvatila da Milošević ne spašava Jugoslaviju nego stvara veliku Srbiju, da se dakle ne radi o građanskom ratu, nego o agresiji. Druga tvrdnja je da Britanci nisu imali nikakvih nacionalnih interesa na jugu Europe i da su upravo zato i sprječavali vojno upletanje, kako ne bi morali svoje vojnike slati u područje koje ih ne zanima. I treće: britanski vojni stručnjaci potpuno su pogrešno procijenili vojno stanje vjerujući da bi svaka vojna intervencija dovela do vrlo visokih gubitaka u ljudstvu. Koliko su se varali, vidjelo se po brzom slomu srpske vojske, kad su nakon američkog bombardiranja Hrvati u dva tjedna prodrli do Banje Luke. Tako teške grješke u britanskim procjenama morale su dovesti i do sasvim pogrešne politike: ustrajanje na Miloševiću kao ključnoj osobi bez koje nema rješenja, pa mu se katkad skoro dodvoravalo, ustrajanje na podjeli Bosne tako da se zadovolji najjači, a ovdje su Britanci išli čak tako daleko da su Hrvatima i Abdiću davali lažna obećanja, samo da bi oslabili savez protiv Srba. Jedini logičan potez u svoj pogrešnoj britanskoj politici je po Simmsu taj da su oni bili protiv zasnivanja suda u Haagu, no ipak se danas tamo optužuju Hrvati zbog "agresije na Bosnu", a jedina im je krivnja što su nasjeli varkama i pregovaračkim taktikama raznih lordova (i danas jedna, ne baš po dobru poznata, hrvatska političarka podgrijava neuvjerljive postavke o hrvatskoj agresiji).

Joscha Schmierer je vrlo opreznim riječima potvrdio nepostojanje neke "europske vanjske politike", jer kod europskih država postoje samo nacionalni interesi, k tome još najčešće i vrlo oprečni. Stoga ne iznenaduje, iako je za žaljenje, da nije bilo učinka u europskim pokušajima posredovanja u ratu izazvanom srpskom agresijom. Krivnju Europe vješto ublažava ustvrđujući da Europska Unija na današnjem stupnju ujedinjenja uopće ni ne predviđa

zajedničku vanjsku politiku, nego tek dogovor prema potrebi. Potvrdio je i to da je Njemačka nakon iskoraka s priznanjem Hrvatske bila izložena tako masivnim zakulisnim pritiscima (...dobili ste DDR, to vam je dosta...), da je svoje daljnje sudjelovanje u traženju rješenja sukoba svela na simboličnu mjeru. Zaobilaženje pitanja krivnje Schmierer pokazuje i u kasnijoj raspravi kad o planu "Z4" (prema kojem bi praktički bila stvorena država u državi – srpska u Hrvatskoj) kaže da je to "jedan od mnogih planova za koji se, kao ni za one ostale, nije moglo unaprijed znati hoće li ili neće biti prihvaćen...".

Nakon izlaganja, posjetitelji su mogli postavljati pitanja, što je iznenadujuće veliki broj njih želio, pa je voditeljica, Dunja Melčić, imala dosta posla. Neki su nažalost umjesto pitanja i sami željeli održati predavanje, čime je potračeno dragocjeno vrijeme za kudikamo zanimljivije odgovore Ludwiga Steindorff-a, Brendana Simms-a i Josche Schmierera. Iz "predavanja" posjetitelja izdvajam besmisleno tvrdnju jednog njemačkog sugrađanina kako su "...u Rijeci 1991. izvršena 44 napada na Srbe, a to sigurno zna, jer mu je to rekao jedan Bošnjak koji živi u Rijeci..." Kojeg li sigurnog izvora! I baš u Rijeci, u kojoj je hrvatski dio stanovništva za moj ukus nenormalno pomirljiv! Ovo navodim samo kao primjer već pomalo uvredljive površnosti u odnosu prema Hrvatskoj koju u razgovorima s našim njemačkim znancima prečesto susrećemo.

Iz mnoštva pravih pitanja, postavljenih iz želje za novim spoznajama, a ne iz želje za predstavljanjem vlastite pameti, izdvajam radije ona o sadašnjosti i budućnosti Bosne i Hercegovine, nego ona o krivnji, zato jer me to više zaokuplja, jer sam i sam o tome pitao ne zaboravivši se ispričati što se malo udaljavam od glavne teme ove večeri. Odgovori su opet bili jasni i nedvojbni: niti Europa, niti međunarodna zajednica nemaju točnu predodbu o budućem uređenju Bosne i Hercegovine. Glavni cilj Daytonskog sporazuma bio je završetak rata, a ne postavljanje temelja novog uređenja. Washingtonski sporazum, koji je prethodio Daytonskom i bez kojeg Daytonski ne bi bio ni moguć, a koji je i priznat kao sastavni dio Daytonskog sporazuma, ne poštuje se, jer je tobože nadomješten Daytonskim, pa time i postao suvišan, nepotreban. Wolfgang Petritsch se pokazao pravim nasljednikom engleskih lordova – umjesto učvršćivanja jednakosti konstitutivnih naroda, učvršćivao je samo – Republiku Srpsku. Jedino rješenje za Bosnu i Hercegovinu, koje nudi međunarodna zajednica je – odlaganje rješenja i prozuetak protektorata.

Ivo Andrijević

Krivnja za rat

Predavanje uz raspravu u Povijesnom muzeju u Frankfurtu o glavnim krivcima za rat na području propale državne tvorevine zvane Jugoslavija

Za koga se je pitanje krivnje te večeri u petak, 19. travnja, u Frankfurtu u Povijesnom muzeju uopće postavljalo? Nama Hrvatima su krivci bili poznati još prije nego što je do srpskog osvajačkog pohoda na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu uopće došlo, Muslimani (ili Bošnjaci kako se sada sami zovu ne bi li prikriili izdaju vlastitog kraljevstva) su krivce prepoznali tek kad su ih počeli klati i silovati, a čak i Srbi vrlo dobro znaju što su i kako započeli i uz čije prešutno odobrenje, a kad traže krivce onda samo zato jer ne znaju koga bi okrivili što od započetoga ništa nisu dovršili.

"Der Krieg in Europa und die Schuldfrage" je naslov osmišljen radi privlačenja pozornosti naših njemačkih sugrađana. Već sama činjenica da se takav okrutan rat pune četiri godine vodio na tlu tako miroljubivog i civiliziranog kontinenta – Europe, izaziva čuđenje, nevjericu, stravu i nerazumijevanje, čak štoviše, neshvaćanje služi kao izgovor onima koji samo odmahuju rukom, jer im je naporno razmišljati dalje od Mercedesa, nogometa i dopusta. Ipak, kod mnogih, krivci za nečuvena zlodjela bude znatiželju čak iako se uzroci rata ne shvate do kraja, a prigoda da se na njih može pokazati prstom umiruje savjest. Zato se i je te večeri dvorana dosta dobro popunila.

Izlaganja koja smo čuli daleko su nadmašila moja očekivanja. "Die Schuldfrage", pitanje krivice, nije se odnosilo samo na Miloševića, Karadžića i Mladića, čija pojava na povijesnoj pozornici, kolikogod zastrašujuća, ipak nije nimalo zagonetna, nego se otišlo puno dalje traženjem rješenja istinske zagonetke – kako ih je (miroljubiva i civilizirana) Europa mogla pune četiri godine promatrati bez ijednog pokušaja da ih spriječi? Je li bila nesposobna spriječiti ih? Je li ih uopće htjela spriječiti? I što je veće zlo – ne moći ili ne htjeti?

Za ovakav sveobuhvatan pristup pitanju krivnje u kojem Milošević, Karadžić i Mladić dobivaju tek drugorazredno značenje, zaslužni su voditeljica Dunja Melčić i njezini gosti: prof. dr. Ludwig Steindorff, povjesničar, Brendan Simms, povjesničar iz Velike Britanije i Joscha Schmierer, suradnik u planskom stožeru Ministarstva vanjskih poslova. Dunja Melčić, odgovorna za program Palače Jalta, poznato nam je ime. Ja sam ju prvi puta

slušao u razgovoru "o Hrvatskoj poslije Tuđmana" pred dvije i pol godine na radio-postaji "Deutschlandfunk" u kojem je uložila mnogo truda da razotkrije sustavna nastojanja raspodjele krivnje za rat podjednako na Srbe i Hrvate s jednim pravim jadicima – Bošnjacima, pa pritom morala pobijati i notorne laži poput ove: "...nakon prvih slobodnih izbora na kojima je pobijedila HDZ, Hrvati su počeli s pokoljima Srba...". Ludwig Steindorff je nama Hrvatima posebno dobro poznat po AMAC-ovom predstavljanju njegove knjige "Kroatien, vom Mittelalter bis zur Gegenwart". Nepoznat mi je bio Brendan Simms za koga sam se pitao hoće li ponavljati englesko traženje hrvatske krivnje pod svaku cijenu. Inače je pisac dviju knjiga, "Unfinest Hour" i "Britain and the Destruction of Bosnia" koje sam poželio pročitati nakon njegovog, kasnije opisanog izlaganja. Nepoznat mi je bio i Joscha Schmierer (takoder pisac više knjiga) za koga sam pretpostavljao da će biti sputan diplomatskim obzirima ne samo prema Njemačkoj, nego i prema EU, a što se i obistinilo.

Ludwig Steindorff je jasno i bez uvijanja dokazivao krivnju međunarodne zajednice, a posebice Europe. Ne samo što nisu spriječili rat, a za to je postojalo mnogo načina, nego su čak svjesno prihvatili rat kao sredstvo za očuvanje Jugoslavije. Krivnju Europe ističe zbog toga, što su Amerikanci upravo Europi prepustili vodstvo u traženju rješenja, pa su tako i podržali spašavanje Jugoslavije po svaku cijenu. Od Rusije se sigurno ništa drugo nije ni moglo očekivati nego bezuvjetna podrška srpskoj agresiji. Iako je brzo postalo jasno da se ni ratom neće spasiti što se spasiti ne može, Europa je ustrajala na jalovim pregovorima i još jalovijem "promatranju" (tzv. monitoring). Razlozi europske jalovosti ležali su, rekao je Steindorff, u međusobnim suprotstavljenim interesima među europskim državama, a razlike su otklonjene samo jednom – kad je Njemačka Europi nametnula priznanje Hrvatske. Time su uistinu zaustavljena ratna razaranja u Hrvatskoj, ali za sličnu odlučnost nije se više smoglo snage kad su Srbi rat u još mnogo gore obliku prenijeli u Bosnu i Hercegovinu. Porazna slika europske politike – ne samo francuske i britanske, nego i nizozemske, skandinavske, talijanske, a potom i sve suzdržanije njemačke – bila je: niti su htjeli, niti su mogli

schrecklicher, dass man auf seine Figur achten muss, denn man will bestimmt ein Top anziehen können, ohne dass die anderen denken, dass du schwanger bist, man will aber auch vermeiden, in Kleid oder Rock wie ein aufgeblasener Luftballon auszusehen. Meist werden solche Leute voll angeglotzt, wenn sie etwas essen, weil sich dann alle denken: „Kein Wunder, dass sie so fett ist, wenn sie so viel isst“. Warum wird man dick? An dieser Frage sieht man schon, dass die Welt nicht wunderschön und perfekt ist. Denn man wird nur fett durch Langeweile, durch Fernsehen, oder wenn man dauernd runtergemacht wird und keine Freunde hat. Doch ich glaube, dass die meisten Leute durch Langeweile dick werden. Was soll man machen? Fernsehen? Nein, denn dann greift man nämlich am häufigsten zum Kühlschrank oder Süßigkeiten. Computer spielen? Nein, aber immer noch besser als fernsehen, denn Computer sind die Zukunft. Rollerbladen? Ja, das wäre eine Möglichkeit, aber

wenn man keinen hat, der es mit dir macht, vergeht der Spaß nach einer Weile. Was soll man nur machen, am besten ist es in die Stadt zu gehen und kein Geld mitzunehmen, denn dann muss man auf Verführungen verzichten, wie z.B: den Geruch vom Brezelstand, oder das gut aussehende Eis. Ich male, wenn mir langweilig ist, denn dabei muss man sich konzentrieren und kann nichts essen. Jetzt am Ende dieses verflixten siebten Schuljahres geht es mir sehr gut, denn spätestens jetzt weiß man, ob man das Schuljahr geschafft hat, oder ob man es wiederholen muss und man hat etwas, auf das man sich freuen kann. DIE FERIEEN, der Traum aller Schüler und dieses Jahr habe ich noch etwas, auf das ich mich freuen kann, am Wandertag gehen meine Klasse und ich mit unserer Klassenlehrerin zum Hollyday Park. Also KEEP COOL und schöne Ferien.

Irena Lekavski

Novi članovi Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden

Smiljka i Wilfried Schnell

Ivanka i Mirko Radanović

Ružica Matanić

Nina i Wilfried Wartmann

Želimo im dobrodošlicu
i čvrsto vjerujemo u plodnu suradnju
na dobrobit naše udruge
i cijele hrvatske zajednice u Wiesbadenu i okolici !

Wieso ist das Leben so, wie es ist?

Jeder von uns denke, ich mal, hat als Kind von irgendeinem Schwachsinn geträumt, oder wollte sogar versuchen, es wirklich zu machen. Ich zum Beispiel habe mir immer vorgestellt, wie es wäre, wenn alles aus Eis wäre, die Wände aus Zitroneneis, Schränke aus Schokoladeneis, alles was rot ist Erdbeereis, alles was blau ist Himmelblauis usw..

Diese Träume hatte ich von der 2. bis zur 4. Klasse. Ich habe mich aber für Fußball, Fangen, Verstecken, Schaukeln, Seilhüpfen, Gummihüpfen am meisten interessiert. Die Schule mochte ich auch, und ich war auch die zweit beste in der Klasse. Doch Spielen kam immer an erster Stelle. Schon ab der 3. Klasse interessierte ich mich für Jungs, vielleicht schon ab der 2., ich weiß es leider nicht mehr. Ich war in zigtausende Jungs verliebt, da war zum Beispiel auch Aaron dabei, oder Nick usw..

Doch man wird erwachsen und weiß, dass das total unmöglich ist. Bei Mädchen fängt es jetzt an sich vorzustellen, wie es wäre eine Barbie zu sein, schlank und schön, diese Vorstellung endet bei den meisten aber nie.

Bis zur 4. Klasse war das Leben ein wunderschöner Traum, es war wie im siebten Himmel. Alle kannten mich, ich kannte alle, ich war gut in der Schule. Ich hatte kurz gesagt keine Probleme mit meinem Leben, wie schon gesagt, es war ein richtig schöner Traum. Doch dann wachte ich auf. Ich zog in ein anderes Bundesland, von Sachsen nach Hessen, keiner kannte mich, ich kam in eine andere Klasse, in eine andere Schule, wo ich nicht mal einen einzigen Menschen kannte.

Na ja, ich freute mich irgendwie trotzdem. Gleich lernte ich eine neue Freundin kennen. Ich lernte sogar zwei Freundinnen kennen. Eine hieß bzw. heißt Sonja und die andere Vera. Ich freute mich. Vera konnte sogar meine Sprache, es war schön jemanden zu haben, der dieselbe Sprache spricht wie du.

Ich lernte bald die ganze Klasse kennen und gemocht habe ich alle. Mir war damals egal, wie ich mich anziehe, wie ich aussehe. Ich mochte immer noch Fußball und ich verliebte mich in einen Jungen, er hieß Michael, Vera musste sich natürlich auch in ihn verlieben, sie verliebte sich schlicht und einfach immer in den, in den ich mich verliebte und noch paar mehr. Wir beide schwärmten und schwärmten bis zur 6. Klasse, da fiel er durch und

ging auf eine andere Schule.

So ging das Leben weiter, auch einigermaßen gut, doch es kannte dich nicht jeder, die Jungs waren nicht mit den Mädchen zusammen, die Mädchen waren eine Gruppe für sich und die Jungs eine für sich. Ich fand es auf Deutsch gesagt „Scheiße“.

In der 8. Klasse fing ich langsam an, mich wie ein Mensch anzuziehen, das Verlieben und Spielen war immer noch in. Doch Vera kam am Ende dieses sechsten Schuljahres in die Phase: **„Ich will erwachsen sein und das um jeden Preis“**. Das fand ich gar nicht witzig, sie wollte nicht mehr auf Bäume klettern, sie wollte nur rumlaufen, sich schminken und an Jungs denken, sie war etwas weiterentwickelt als ich. Ich schminkte mich auch, aber Spaß stand doch immer an erster Stelle. Man ist doch lange genug erwachsen, wieso soll man noch dazu seine Kindheit opfern. Die meisten Jugendlichen denken, wenn sie rauchen, dass sie cool sind, richtig verstehen kann ich das immer noch nicht, es ist widerlich, sich seine Lunge schon in jungen Jahren zu versauen, man hat doch später genug Zeit zu rauchen. Doch manchmal übertreiben die Leute, meine Freundin Jenny hat mir erzählt, dass der Pfarrer in ihrer Konfirmation gesagt hat, dass man mit jeder Zigarette 10 Minuten weniger auf der Welt ist. Als sie mir das erzählt hat, habe ich mich voll aufgeregt, ich bin zwar nicht für die Zigaretten, aber so ein Kack zu erzählen. Nach einer Weile konnte ich gar nichts mehr sagen, ich habe angefangen zu lachen, denn über so was Unaufgeklärtes wie den Pfarrer kann man einfach nur lachen. Am Ende des sechsten Schuljahres zog Vera nach Bosnien und ich kam in die Klasse 7. Wir schrieben uns Briefe.

Die Pubertät

Das ist wie ein Mensch ohne Beine und Arme, wie der Tod, wie die Schule, obwohl diese Beschreibung trifft auch nicht zu, es ist nämlich noch viel schlimmer. Jetzt kamen die lang ersehnten Antworten. Wieso lebe ich? Ich hasse das Leben. Ich hasse alle. Doch das schlimmste sind **die Pickel**.

Man kann nichts dagegen machen, machen schon, aber ob es hilft kann dir keiner versichern. Im Sommer ist es schrecklich, die Jungs können z. B. einfach oben ohne rumlaufen, würden das die Mädchen machen, dann würden alle Jungs und Männer gaffen. Im Sommer ist aber noch

Wieso ist das Leben so, wie es ist?

Jeder von uns denke, ich mal, hat als Kind von irgendeinem Schwachsinn geträumt, oder wollte sogar versuchen, es wirklich zu machen. Ich zum Beispiel habe mir immer vorgestellt, wie es wäre, wenn alles aus Eis wäre, die Wände aus Zitroneneis, Schränke aus Schokoladeneis, alles was rot ist Erdbeereis, alles was blau ist Himmelblauis usw..

Diese Träume hatte ich von der 2. bis zur 4. Klasse. Ich habe mich aber für Fußball, Fangen, Verstecken, Schaukeln, Seilhüpfen, Gummihüpfen am meisten interessiert. Die Schule mochte ich auch, und ich war auch die zweit beste in der Klasse. Doch Spielen kam immer an erster Stelle. Schon ab der 3. Klasse interessierte ich mich für Jungs, vielleicht schon ab der 2., ich weiß es leider nicht mehr. Ich war in zigtausende Jungs verliebt, da war zum Beispiel auch Aaron dabei, oder Nick usw..

Doch man wird erwachsen und weiß, dass das total unmöglich ist. Bei Mädchen fängt es jetzt an sich vorzustellen, wie es wäre eine Barbie zu sein, schlank und schön, diese Vorstellung endet bei den meisten aber nie.

Bis zur 4. Klasse war das Leben ein wunderschöner Traum, es war wie im siebten Himmel. Alle kannten mich, ich kannte alle, ich war gut in der Schule. Ich hatte kurz gesagt keine Probleme mit meinem Leben, wie schon gesagt, es war ein richtig schöner Traum. Doch dann wachte ich auf. Ich zog in ein anderes Bundesland, von Sachsen nach Hessen, keiner kannte mich, ich kam in eine andere Klasse, in eine andere Schule, wo ich nicht mal einen einzigen Menschen kannte.

Na ja, ich freute mich irgendwie trotzdem. Gleich lernte ich eine neue Freundin kennen. Ich lernte sogar zwei Freundinnen kennen. Eine hieß bzw. heißt Sonja und die andere Vera. Ich freute mich. Vera konnte sogar meine Sprache, es war schön jemanden zu haben, der dieselbe Sprache spricht wie du.

Ich lernte bald die ganze Klasse kennen und gemocht habe ich alle. Mir war damals egal, wie ich mich anziehe, wie ich aussehe. Ich mochte immer noch Fußball und ich verliebte mich in einen Jungen, er hieß Michael, Vera musste sich natürlich auch in ihn verlieben, sie verliebte sich schlicht und einfach immer in den, in den ich mich verliebte und noch paar mehr. Wir beide schwärmten und schwärmten bis zur 6. Klasse, da fiel er durch und

ging auf eine andere Schule.

So ging das Leben weiter, auch einigermaßen gut, doch es kannte dich nicht jeder, die Jungs waren nicht mit den Mädchen zusammen, die Mädchen waren eine Gruppe für sich und die Jungs eine für sich. Ich fand es auf Deutsch gesagt „Scheiße“.

In der 8. Klasse fing ich langsam an, mich wie ein Mensch anzuziehen, das Verlieben und Spielen war immer noch in. Doch Vera kam am Ende dieses sechsten Schuljahres in die Phase: „**Ich will erwachsen sein und das um jeden Preis**“. Das fand ich gar nicht witzig, sie wollte nicht mehr auf Bäume klettern, sie wollte nur rumlaufen, sich schminken und an Jungs denken, sie war etwas weiterentwickelt als ich. Ich schminkte mich auch, aber Spaß stand doch immer an erster Stelle. Man ist doch lange genug erwachsen, wieso soll man noch dazu seine Kindheit opfern. Die meisten Jugendlichen denken, wenn sie rauchen, dass sie cool sind, richtig verstehen kann ich das immer noch nicht, es ist widerlich, sich seine Lunge schon in jungen Jahren zu versauen, man hat doch später genug Zeit zu rauchen. Doch manchmal übertreiben die Leute, meine Freundin Jenny hat mir erzählt, dass der Pfarrer in ihrer Konfirmation gesagt hat, dass man mit jeder Zigarette 10 Minuten weniger auf der Welt ist. Als sie mir das erzählt hat, habe ich mich voll aufgeregt, ich bin zwar nicht für die Zigaretten, aber so ein Kack zu erzählen. Nach einer Weile konnte ich gar nichts mehr sagen, ich habe angefangen zu lachen, denn über so was Unaufgeklärtes wie den Pfarrer kann man einfach nur lachen. Am Ende des sechsten Schuljahres zog Vera nach Bosnien und ich kam in die Klasse 7. Wir schrieben uns Briefe.

Die Pubertät

Das ist wie ein Mensch ohne Beine und Arme, wie der Tod, wie die Schule, obwohl diese Beschreibung trifft auch nicht zu, es ist nämlich noch viel schlimmer. Jetzt kamen die lang ersehnten Antworten. Wieso lebe ich? Ich hasse das Leben. Ich hasse alle. Doch das schlimmste sind **die Pickel**.

Man kann nichts dagegen machen, machen schon, aber ob es hilft kann dir keiner versichern. Im Sommer ist es schrecklich, die Jungs können z. B. einfach oben ohne rumlaufen, würden das die Mädchen machen, dann würden alle Jungs und Männer gaffen. Im Sommer ist aber noch

Iseljenička kob

Ne bih želio zvučati patetično, ali meni su međutim sve naše svadbe u dijaspori na kraju krajeva – tužne. Znam da bi ih rado većina mladenaca i njihovih roditelja priredila u domovini. To međutim često nije moguće iz manje ili više opravdanih praktičnih razloga. Zato je sve više naših svadbi u dijaspori, bilo da su oba bračna druga odavde, dakle ovdje rođeni i odrasli, bilo da jedno od njih dolazi iz

domovine. I ono najsigurnije, pa i najtužnije: oni zasigurno ostaju živjeti ovdje!

Naša slavija su sve manje izraz lijepe tradicije, a sve više prožeta kičom i primitivizmom. Ona bi se mogla obogatiti šalama, kratkim govornima, sjećanjima, skečevima, kratkim kazališnim komadima, recitacijama ... Jer, slavje je eminentno izraz kulture i duha, izraz radosti koja ima duboko i čvrsto unutarnje utemeljenje.

Anto Batinić

O S V R T

Asimilirani Hrvati

Dragi moji sunarodnjaci. Živim već četiri godine u vašoj sredini, rajnsko-majnskom području, i pomalo se uključujem u sve ovdajne aktivnosti. Upoznao sam mnoge Hrvate, a naravno još više Nijemaca. Član sam Hrvatske kulturne zajednice iz Mainza, te AMAC-a iz Frankfurta. Želja mi je sudjelovati u djelovanju naših ljudi ovdje. Stekao sam određenu sliku o tome kako ovdje žive. Moji su osjećaji podijeljeni jer sam doživio svega i svačega. Nekada su mi stanje i prilike smiješne, a ponekad i tragične. U svakoj udruzi problem je omasovljenje. Malo ljudi ima zanimanja za druženje sa svojim sunarodnjacima. Sve se događa entuzijazmom nekolicine pojedinaca. Mlade ljude sam jedva i vidio u ovim udrugama, a i stari se rijetko pojavljuju. Također ne vidam niti bogate ljude kojih ovdje ima dosta. Njima mi uopće nisam zanimljivi, jer smo izgleda za njih niža klasa i kasta.

Prije par dana AMAC (udruženje bivših hrvatskih studenata) upriličilo je u Mainzu zanimljivu tribinu povodom Johannesfest-a. Imali smo najprije predavanje o prof. dr. Franu Bošnjakoviću, našem vrhunskom termodinamičaru, zatim izlaganje o našem starom hrvatskom pismu glagoljici, a zanimljivo predavanje imali smo i o Matiji Mesiću, prvom rektoru hrvatskog sveučilišta. Također nam je Matica Hrvatska iz Zagreba poslala izvjestan broj starih znanstvenih i stručnih knjiga koje su bile izložene i ponudene na prodaju. Sve smo to priredili u Hrvatskoj katoličkoj misiji u suradnji s našim svećenikom u Mainzu.

No, svećenik i časne sestre nisu bili nazočni, jer su par dana ranije otišli na izlet u Fantasieland s djecom. Ostali smo sami, ali smo nekako salu pripremili. Kada je predavanje počelo, morali smo prostor djeliti s dnevnim kartašima kojima smo "smetali" u njihovoj rasonodi. Oni nisu imali razumijevanja za naše predavanje. Nismo imali niti

veliku posjetu makar smo mjesecima ranije najavljivali dan i vrijeme održavanja.

Što je ljudima ovdje bitno, teško je odgonetnuti. Poznajem ljude koji za naše udruge nemaju uopće nikakvog zanimanja. Dosta toga je pokvario rat i poratno stanje ovdje. Ljudima su omrznule mnogobrojne donacije koje su otišle u krive ruke. Sada pušu i na hladno, kada za to nema ama baš nikakve potrebe.

Čini mi se da smo lijepo asimilirani u njemačko društvo. Poznajem obitelji kojima djeca nikako ili vrlo slabo govore materinski jezik. Čime te obitelji djecu zabavljaju i uče to samo oni znaju. Interesi su sasvim suprotni i vrlo je teško to uklopiti u jednu cjelinu. Naći neki zajednički cilj za dvoje-troje ljudi, osim ako se ne radi o zaradi, nemoguće je.

Izgleda da su svi ovdje "oženjeni" za firme u kojima rade. One im daju materijalnu sigurnost i neovisnost. Nasrtljiva reklama čini svoje i svi si žele priuštiti razna zadovoljstva. Postalo je gotovo neizbježno ići na skijanja, "Urlaube" na Mallorcu, voziti dobar auto i "pokazati" drugima svoj uspjeh. Često se govori kolika će biti mirovina u toj i toj godini, razmišlja se o putovanjima i ostalim materijalnim užicima. Malo tu ima vremena stvarati obitelj i djecu.

Zaključak o mojim zapažanjima donesite sami. Ne bih želio nikoga uvrijediti, ali neka se svatko zamisli kako svoj život što bolje urediti. Da li je sve u kartanju nakon posla i ima li nešto više od pustog kupovanja raznih uređaja i skupog samačkog života. A hoćemo li se kao starci htjeti vratiti u Hrvatsku gdje nema standarda koji ovdje imamo i liječnička njega nije uvijek pouzdana? Hrvatska je nezavisna i naša, ali mi u tome ne možemo mnogo uživati.

Željko Mažić

Pretisak iz "Žive zajednice" broj 5, 2002. godina

„Večeras je naša fešta ...”

Svibanj i lipanj su po tradiciji mjeseci slavlja. Zanimljivo je kako se slave slavlja vezana uz sakramente krštenja, prve pričesti, krizme, ženidbe, pa i bolesničkog pomazanja odnosno sprovoda i pokopa, te slavlja svećeničkog reda odnosno mlade mise. Ispravno je govoriti o slavljima, jer su to očevidno pretežito vjerska slavlja. O strogo vjerskoj dimenziji slavlja, tj. o samim obredima postoje izričito crkveni odnosno liturgijski propisi. Što je s tzv. vanjskom stranom tih slavlja. Kako na vanjski način slavimo slavlja vezana uz navedene sakramente?

Slavlje podjele svakog sakramenta donosi sa sobom još jedno slavlje, ono vanjsko, koje često ima prvenstvo nad onim prvotnim, sakramentalnim. Samo roditelji najbolje znaju koliko vremena, organizacije, stresa i novca moraju izdati za to vanjsko slavlje.

Megalomanske gozbe

Na pripreme za slavlje podjele sakramenta krštenja u crkvi ne otpada puno vremena. Već ovdje vrijedi načelo: Što kraće, to bolje! Rijetko tko pomisli na prethodni duhovni razgovor sa svećenikom ili drugim dušobrižnikom, na dogovor oko slavlja obreda. Puno više vremena ode na kupovinu skupog bijelog odijelceta i svećane krsne svijeće za novokrštenika, za svećanu odjeću roditelja, za ugovaranje vanjskog slavlja u restoranu sa što više gostiju. Tako već neke krstitke slične svadbama, sa slično visokim troškovima.

Vrlo slično stanje je i s vanjskim proslavama pričesti i krizme. Prije svega valja kupiti prikladnu i skupu odjeću, skupocijene darove i prirediti svećani objed za mnoštvo uzvanika. Troškovi i ovdje premašuju vrlo često skromni obiteljski proračun. No, razlog za megalomanska vanjska slavlja je u jednostavnoj činjenici što to – svi rade. Roditelji se doduše pobrinu da prvopričesnici i krizmanici pohadaju organizirani vjeronauk i tako se pripreve za sakramentalnu proslavu podjele tih sakramenata, a sve češća je praksa sastanaka s roditeljima prvopričesnika i krizmanika. Usto je dobra strana i vanjske proslave što se na okupu nađu rodbina, prijatelji i poznanici. Sve to međutim vrlo često pomuti opća pometnja i strka oko priprema vanjskog slavlja.

osvr. Zaručnici bi željeli što brže obaviti "formalnosti" u crkvi. U vezi sa ženidbom postoje međutim točni crkveni propisi koje treba poštivati, pa tako i određeni vid pripreve za brak, razgovor, ispunjavanje obveznog i opširnog zapisnika. Neki svećenici i veće misije nude organizirane tečajeve pripreve za brak, ali samo nekoliko puta ili

jednom godišnje. Neki se opet drže strogo svih propisa, pa sve to traje dugo i komplicirano. Drugi su opet popustljiviji, susretljiviji, brži i efikasniji. Sa strane zaručnika osobito ovdje vrijedi navedeno načelo: Što kraće, to bolje! Što kraći razgovor, što kraći obred – tim bolje. Neki čak nemaju vremena ni za probu čitanja teksta privole i predaje prstenova, a kamoli za zajedničku organizaciju obreda, izbor pjesama, čitanja ... Kao da sve to nije važno. Kao da je sve to onako uspu, da se ispuni tradicija.

Svadbe ili pijanke

Vremena međutim za sve drugo ima: za kupovinu i probu prstena, vjenčanice i odijela; za buket i nakit. Po godinu dana unaprijed rezervira se dvorana ili restoran (i prije zaruka u crkvi), pa se i svećenik mora ravnati prema tom terminu. Ima slučajeva da se neki parovi iz dijaspore prijave svećeniku u domovini dva-tri dana prije vjenčanja, koje su sami odavno zakazali a za koje svećenik prvi put čuje. Pritom su još prije godinu dana rezervirali restoran za svadbenu proslavu. I kad im svećenik počne govoriti kako to ne ide, tada se oni ili još više njihovi roditelji, počnu zaklinjati u svoju vjeru, nabrajati koliko su novca dali za crkvu (obično je to sitnica ili ništa!) te čak psuju i prijete da će se obratiti drugom svećeniku.

I vremena i novca ima osobito za velike svadbene gozbe koje traju cijelu noć. Mnoge svadbe pretvaraju se u obične pijanke začinjene pjesmama i glazbom istočnjačkih turbofolk zvijezda i zvjezdica. Zabavljači znaju da i po našim svadbama u dijaspori "pale" uglavnom takve pjesme, osobito u kasne, odnosno rane sate, kada se odušak veselju ili tugi nalazi u naručivanju srceparajućih narodnjačkih pjesmućjaka. Nitko ne oklijeva platiti priličnu svotu za takve pjesme. Zbog velike buke često intervenira policija, pa mnogi mladenci imaju velikih poteškoća u pronalaženju dvorane za svadbu. Svadba je svadba, pa ničega ne smije nedostajati. Neke svadbe broje i do petsto, a neke i do tisuću uzvanika. Pritom su zabavljači uveli neke svoje posebne parareligiozne ceremonije: rezanje torte, dijeljenje darova, razbijanje čaša itd. Tako je to kada "majka ženi svoga sina". S ubijanjem mamurluka i brojanjem darova (uglavnom novca) često dođe razočaranje, jer se nije dovoljno zaradilo. A svadba se i pravi da se zaradi, odnosno pozitivno kazano, da se mladencima pomogne da što prije stanu na vlastite noge. Naše svadbe imaju svakako i lijepih stvari. Ljudi se vide i susretnu, često tek nakon više godina pa i desetljeća. Obnove se sjećanja. Zapjeva se zavičajna pjesma.

Nemojmo "krenuti" sa siromašenjem hrvatskoga jezika

Siromašiti hrvatski jezik možemo i onda kad rabimo sve same prave hrvatske riječi i hrvatsku gramatiku. To se događa kad jednoj riječi dodajemo nova značenja koja ona inače nema u vjerovanju da time pokazujemo neki osobit "stil". Time nepotrebno manje rabimo ili prestajemo rabiti druge riječi koje bi ta dodana značenja bolje izrazila. Potiskivanje valjanih riječi ne samo što siromaši jezik nego ga uporaba riječi s dodanim značenjem uz to čini i netočnim, nejasnim, nepreciznim. Sve rečeno ne znači da treba izbjegavati mnoge višeznačne riječi čija je uporaba u svim njihovim značenjima kroz stoljeća potvrđena, ali nam nikako ne trebaju nove, kad za pridodana značenja već postoje druge, k tomu i bolje riječi.

Primjer nepotrebne uporabe riječi u novom, dodanom značenju je glagol *krenuti*. Pogledajmo sljedeće izraze: *krenuli smo s novim nizom članaka*, *Jadrolinija uskoro kreće s novom trajektnom vezom*, *krenule su pripreme za ljetne igre*. Ovdje glagolu *krenuti* pored njegovog značenja *promijeniti stanje mirovanja na jednom mjestu u stanje kretanja prema drugom mjestu* dodajemo jedno sasvim novo, dosada nepoznato značenje *početi*. Čemu? Što nije dovoljno jasno i točno ako kažemo *počeli smo s novim nizom članaka*, *Jadrolinija uskoro počinje s prijevozom na novoj trajektnoj vezi*, *počele su pripreme za ljetne igre*.

Radije nećemo *krenuti s nekim osobnim stilom izražavanja*, nego ćemo *početi tražiti stil* koji je u skladu s hrvatskim jezikom.

Radnik, pa djelatnik

U socijalizmu je radnik bio u središtu društvene pozornosti, upravljao je ne samo poduzećem, nego i cijelom državom, samo na papiru naravno, ali je i u jeziku dobio počasno mjesto. Svi su postali radnici: učitelji – prosvjetni radnici, znanstvenici – znanstveni radnici, liječnici – zdravstveni radnici, seljaci – poljoprivredni radnici, glumci i novinari valjda javni radnici, tako da je stara, dobra, hrvatska riječ *radnik* ni kriva ni dužna postala omrzuta.

Teško, čak i nemoguće, je bilo izbjeći da u nedvojbeno potrebnom obnavljanju hrvatskog jezika ne bude pokojem hrvatskom izrazu učinjena nepravda, da osjećaji požure pred pamet. To se dogodilo riječi *radnik* koju se nastojalo zamijeniti rječju *djelatnik*. Obje riječi su izvedenice imenica *djelo* i *rad* koje, iako imaju slično značenje, ipak nije isto, pa tako ni *djelatnik* ne može jednoznačno zamijeniti *radnika*. *Djelo* označava nešto što nije svakidašnje, nešto što je neki uspjeh, postignuće, dok se *rad* prije odnosi na nešto redovito, ustaljeno, na ponavljanje istog ili sličnog posla, na nešto na što smo navikli i što nam je dobro poznato. Sukladno razloženom razlikovale bi se i riječi *radnik* i *djelatnik*, prvi je nagrađen plaćom, a drugi uz to i javnim priznanjem i ugledom. S rječju *djelatnik* imamo, osim prečeste uporabe kad bi bolje odgovarala imenica *radnik*, još dodatnu teškoću – nije potvrđena u hrvatskoj književnosti.

Zaključimo: usprkos dobroj namjeri nije točno reći *tražimo PKV djelatnika*, *izučio za djelatnika za zidarske radove*, *zaposlena kao djelatnica na održavanju čistoće*, nego *tražimo PKV radnika*, *izučio za zidara*, *zaposlena kao čistačica* (imenovanjem zvanja nije potrebna riječ *radnik*, a pogotovo ne *djelatnik*).

Potpunosti radi spomenimo i pridjeve *radin* (kome nije teško raditi, marljiv) i *djelatan* (zamjena za tuđicu aktivan) iako tu nema grješaka u uporabi. Možemo reći kako je sreća za HKZ Wiesbaden da ima i *radine* i *djelatne* članove, ili da u svojim redovima ima i *radnika* i *djelatnika*.

Priredio Ivo Andrijević
Izvor: Govorimo hrvatski, Jezični savjeti
Hrvatski radio, Zagreb 1997.

Bilježiti samo bilješke

U primjerima poput: *banka je zabilježila gubitak, Dalmacija bilježi desetke tisuća turista, kroz Liku je zabilježen povećani broj vozila, ribari bilježe slabiji ulov ribe*, nalazimo glagol **bilježiti** u nekom neodređenom smislu upućivanja, svraćanja pozornosti na neko događanje, umjesto uporabe glagola koji događanje sasvim jasno opisuje. Zar izbjegavamo reći što se točno događa? Tražimo li možda način izražavanja koji djeluje poslovno, službeno? Kako god bilo ne smijemo u hrvatski jezik umositi oblike koji su mu strani, ne smijemo hrvatske riječi otuđivati pripisujući im značenja koja nikad dosad nisu imala.

Zato recimo: *banka je poslovala s gubitkom, u Dalmaciji borave deseci tisuća turista, kroz Liku je prošao povećani broj vozila, ulov ribe opada*, a glagol **bilježiti** rabimo u njegovom jasnom značenju pisanja bilježaka, kratkih zapisa, koji će nam služiti da nešto ne bi zaboravili, da se čega podsjetimo.

Porezni, nikad poreski

Poreze malo tko voli, ali svi o njima imaju mnogo toga za reći. Pritom moraju rabiti ne samo imenicu, nego i iz nje izveden pridjev, na primjer **porezni** sustav. Kako međutim dolazi do toga da ponetko uporabi srpski oblik **poreski**?

Tvorba pridjeva u hrvatskom jeziku vrši se, pored ostalih, nastavcima **-ni** i **-ski**. Neke imenice zahtijevaju prvi (*izborni, granični, putni, riječni*) a neke opet drugi (*dinarski, plinski, dramski, morski*). Postoje i imenice od kojih pridjev možemo tvoriti s oba nastavka, ali pritom pridjevi imaju različita značenja (*izvorni* – koji potječe od originala i *izvorski* – koji potječe s izvora).

Daljnja grupa imenica isto tako dopušta oba nastavka, ali u hrvatskom jeziku je uobičajen samo jedan od njih, dok je drugi uobičajen u srpskom, pa taj drugi treba brisati iz uporabe čak i onda kad je imenica od koje tvorimo pridjev samo hrvatska, kad je uopće nema u srpskom jeziku. Uz pridjev **porezni** navedimo još *autobusni* i *jezični* koje nikad ne smijemo rabiti u srpskom obliku *poreski, autobuski, jezički*. Reći ćemo i *sustavni*, a nikad *sustavski* iako Srbi nemaju imenicu *sustav*.

Uporaba tuđice, pa još i pogrješna

Na mnogo se načina može u hrvatskom jeziku izraziti *prihvaćanje jednog ili odluka za jedno od ponuđenih nekoliko*. Reći ćemo: *nastale teškoće možemo otkloniti na tri načina, predložena su četiri rješenja, na izazov imamo više odgovora, poznate su mi samo dvije mogućnosti, pruženo je premalo izbora*.

Umjesto *način, rješenje, odgovor, mogućnost, izbor* čuti ćemo nažalost vrlo često tuđicu *alternativa*. Još je gore što ta tuđica nipošto ne može u svim gornjim primjerima zamijeniti navedene hrvatske riječi. Sasvim je pogrješno reći: *za otklanjanje nastalih teškoća imamo tri alternative, predložene su četiri alternative, za izazov imamo više alternativa, pruženo je premalo alternativa*. Jedino je u primjeru: *poznate su mi samo dvije alternative*, tuđica je ispravno uporabljena!

Tuđica o kojoj govorimo preuzeta je iz latinskog u onom značenju koje ima u latinskom, pa zato ne može u hrvatskom promijeniti značenje. To značenje je: *izbor od dva, jedan ili drugi*. Prema tome *alternativa* nikad ne može biti ni više, ni malo, ni dosta, ni tri ili pet, nego uvijek samo dvije!

Sad se vi odlučite između *alternativa* – naučiti uporabu tuđice ili radije odmah dati prednost uporabi hrvatskih istoznačnica, kojih nije malo!

konačnog oblika Pravila. Za nas u iseljeništvu, Pravila donose jednu veliku promjenu – udruge više ne mogu biti skupni članovi, može se međutim prema njima postupati kao prema skupnim članovima posredovanjem onih članova udruge koji se ujedno učlane i u Maticu hrvatsku. Takvih "dvostrukih" članova mora biti deset, što je, uz znano stanje duha i raspoloženja u iseljeništvu, za većinu udruga nedostižno. No to ne znači kraj suradnje s Maticom hrvatskom, umjesto udruge-člana bit ćemo ubuduće "udruge-prijatelj Matice hrvatske".



Igor Zidić, novi predsjednik Matice hrvatske za sljedeće četiri godine po upravo usvojenom novom pravilniku, povjesničar umjetnosti, književnik, ravnatelj Moderne galerije, dugogodišnji djelatni član, bio je već 1966. godine biran na dužnost tajnika Matice hrvatske.

Najvažniji dio Glavne skupštine za mnoge je bio izbor nove Uprave Matice hrvatske, najviše zbog toga što neki dosadašnji najviši dužnosnici nisu ponovno kandidirali, među njima predsjednik Bratulić, glavni tajnik Damjanović i potpredsjednik Nedjeljko Fabio. Za novog predsjednika izabran je Igor Zidić, povjesničar umjetnosti, književnik i ravnatelj Moderne galerije, potpredsjednici su i dalje Vlaho Bogišić i Stjepan Sučić, a pridružio im se

Tonko Marojević, glavni tajnik postao je Zorislav Lukić dok je Vedran Šošić potvrđen na dužnosti gospodarskog tajnika. U Upravni odbor izabrani su među ostalima dr. Josip Bratulić, Nedjeljko Fabio, dr. Ivo Mažuran.

Izbor Igora Zidića skupština je pozdravila srdačnim i dugotrajnim pljeskom. U svom vrlo iskrenom govoru, protkanom osjećajima i spontanošću, Zidić je povijest Matice hrvatske nazvao nerazdvojno vezanom uz povijest hrvatske borbe za slobodu. U današnjem vremenu s nelagodom gleda prvo na parcelizaciju, a zatim i rasprodaju komadića po komadića Hrvatske. Potužio se da je Hrvatska danas tiša i pokornija nego što je bila u Jugoslaviji. Zatražio je hrabru i otvorenu raspravu u hrvatskom društvu o EU-u, NATO-u, globalizaciji i IMF-u, prema kojima se mnogi neshvatljivo lakovjerno odnose kao prema "svetim kravama". Pozvao je na štovanje svih hrvatskih branitelja i graditelja, na nepokolebljivu hrvatsku političku samosvijest, jer nema budućnosti onaj koji gubi identitet u sadašnjosti.

Dr. Josip Bratulić je predajući dužnost Igoru Zidiću pozvao sve članove na istu iskrenu podršku novom predsjedniku kakvu je i on uživao. Istaknuo je Zidićevo veliko iskustvo temeljeno na predanom radu u najtežim vremenima za Maticu hrvatsku i njegove sposobnosti provjerene i dokazane pod najtežim uvjetima, a uz sigurno vodstvo uspjesi neće izostati.

Nakon pozdravnih govora ostalih novoizabranih dužnosnika i zahvale sad već bivšem predsjedniku dr. Bratuliću na vođenju Matice u jednom vrlo osjetljivom razdoblju koju je izrekao Stjepan Sučić, u završnoj raspravi je pružena široka podrška programu Matice hrvatske, te je on na kraju i jednoglasno prihvaćen.

Na kraju izvješća, moram se vratiti malo unatrag i spomenuti možda najljepše trenutke Glavne skupštine, kad se nakon izbora čekalo na prebrojavanje glasova. To je vrijeme poslužilo za dodjelu zlatnih i srebrnih povelja Matice hrvatske najzaslužnijim ograncima i članovima. Bilo je to velebno svjedočanstvo s koliko snage duha, znanja i umijeća, radinosti i ustrajnosti raspolaže Matica hrvatska sa svim svojim brojnim ograncima, te kakve vrijedne plodove rada.

Želja mi je velika da Matica hrvatska ustraje u zalaganju za bolje društvo i bolju državu, jer mnogi kao da prerano dižu ruke. Zamislimo se na spomen "svetih krava" kako nam se nakon osam desetljeća ne bi ponovilo zloslutno Radićevo proročanstvo: "Ne srljajte kao guske u maglu"!!

Ivo Andrijević

Nema budućnosti tko gubi identitet u sadašnjosti

Na Glavnoj skupštini Matice hrvatske u Zagrebu izabrano novo vodstvo

Poziv na Glavnu skupštinu Matice hrvatske je prilika za praćenje njenog djelovanja u domovini iz neposredne blizine, on je ujedno i izraz želje za proširivanjem djelovanja u iseljeništvu, pa time i izvjesna obveza za pozvane. Barem sam ja to tako shvatio i potudio se otići u Zagreb, podjednako zbog želje da provedem jedan dan s "maticarima" - Hrvatima i Hrvatima izuzetno zauzetima za hrvatsku kulturu i napredak hrvatskog društva, kao i zbog osjećaja obveze održanja prisutnosti Matice hrvatske izvan granica domovine, ma koliko skromne bile naše iseljeničke mogućnosti.

Glavna skupština Matice hrvatske, održana u Zagrebu na Gornjem gradu, u povijesnoj Staroj gradskoj vijećnici, u subotu, 29. lipnja, bila je iz više razloga značajna. Održana je u godini u kojoj Matica slavi 160. obljetnicu utemeljenja, u godini okrunjenoj uspjehom dovršenja i predavanja na uporabu nove zgrade Matice hrvatske, a poseban značaj skupština je dobila i zato što je bila izborna, pa je bilo mnogo razloga za zahvalnost dosadašnjem predsjedništvu, mnogo nade i vjere u budućnost vezane uz novoizabrane nasljednike. Kad dodamo još i to da su usvojena nova Pravila Matice hrvatske, po kojima se Matica još bolje prilagođuje nemalim potrebama hrvatskog društva, onda se možda može govoriti o Glavnoj skupštini na kojoj su postavljene skretnice za prvo desetljeće novoga stoljeća.

Ne iznenađuje što se značaj skupštine odrazio i na njeno cjelodnevno trajanje - od 9 sati ujutro do 5 popodne uz jednosatni predah za okrjepu. Skupštinu je otvorio glavni tajnik, prof. dr. Stjepan Damjanović. Uz njegovo iskusno vodstvo zastupnici su brzo donijeli sve okvirne (početne) odluke potrebne za učinkovit rad i besprijekorno vođenje Glavne skupštine: prihvatanje dnevnog reda, poslovnika rada, sastav izbornog odbora, provjerbenog odbora i imenovanje ovjervitelja zapisnika.

U izvješćima koja su slijedila, prvi je riječ dobio predsjednik, dr. Josip Bratulić. Govorio je o postignućima Matice hrvatske posljednjih godina. Provedeno je odvajanje kulturnog djelovanja od političkog, što znači da se članovi u Matici bave kulturom, a izvan Matice nema smetnje bavljenu i

nečim drugim, pa tako i politikom uz jedini izuzetak kad se radi o prihvaćanju samo onih najviših položaja. Istina je da Matica svojom brigom za razvoj hrvatskog društva ne može i ne želi sasvim izbjeći političko djelovanje, ali to nikad nije u stranačkom smislu. Okupljanje mnogih sposobnih ljudi na kulturnom radu donosi Matici sve više ugleda ali i pojačane napade iz najrazličitijih pobuda, jer navodno Matica radi ili loše, ili što ne treba, a ne radi ono što drugi misle da treba. Matica međutim ne sluša druge, nego svoje članstvo, jer oni ju čine tim što je. Istaknuo je također znatno poboljšane uvjete rada dovršenjem nove zgrade.

Glavni tajnik, prof. dr. Stjepan Damjanović govorio je u svom izvješću o prijedlogu da se ubuduće državna pomoć udrugama više ne daje izravno nego preko pomoći određenim projektima, što je za Maticu potpuno prihvatljivo, jer ima odlične projekte. Dr. Ivo Mažuran je istaknuo da Matica mora dizati svoj glas kad su u pitanju interesi hrvatskog naroda, jer nažalost, u upravljanju našom lijepom domovinom manjka pameti. Potpredsjednik Stjepan Sučić, nama dobro znan iz mnogih susreta, zabrinuto je govorio o hrvatskoj mladeži za koju s gorkom ironijom kaže da se "tužno zabavlja i očajno veseli", a Matica bi trebala s mnogo ustrajnosti nastojati pobuditi zanimanje mladih za kulturu (te njegove riječi možemo u potpunosti prenijeti i u naše iseljeničke udruge). Slijedila su izvješća gospodarskog tajnika, Vedrana Šošića, te predsjednika Provjerbenoga odbora, Nadzornoga odbora i Časnog suda. Navodim riječi ovog posljednjeg, jer svjedoče o skladnom radu Matice hrvatske: "Časni sud nije raspravljao o nijednom sporu, jer ga nije bilo". Iz rasprave zastupnika ogranaka izdvajam često ponavljanu želju za više izravne suradnje među ograncima bez stalnog obraćanja središnjici. I to me je u mnogočemu podsjetilo na naše iseljeničke udruge, samo što je kod nas stanje sa suradnjom još mnogo lošije, pošto nemamo tako odlično ustrojenu središnjicu.

Najviše vremena, što je i sasvim razumljivo, zahtijevalo je izglasavanje novih Pravila Matice hrvatske, jer ona detaljno određuju način djelovanja Matice i rada i ponašanja u Matici. Nakon mnogih primjedaba, glasovanjem se došlo do

stariji natpisi ali onda na latinskom jeziku: "pro duce Trepim(iro)", natpis na Višeslavovoj krstionici, natpisi s imenima kneza Branimira, pa i natpis na sarkofagu kraljice Jelene koji ju slavi da je "postala majkom sirota i zaštitnicom udovica. Ovamo pogledaj, čovječe, i reci 'Bože, smiluj se duši'".

U susjednoj su dvorani bili izloženi, osim mnogih fotografija, i originali mnogih knjiga od kojih su neke, na pr. Prvotisak misala po zakonu dvora rimskoga, bile izložene kao nove reprodukcije te ih se moglo i listati.

U posebnoj vitrini je bio izložen Berlinski misal koji je pisan godine 1402. Misal je pisao i iluminirao (tj. ukrasio minijaturama) Bartol Krbavac. On je u knjizi ostavio i zanimljiv zapis: *V ime Isuhrstovo amen. Ljet Gospodnjih 1402. ja umaleni Bartol komu jest zemlja mati, grob liža, bogastvo grisi pisah sije knjigi dobru mužu popu Vlku... I si više rečeni Vik pop po svitu (=savjetu) i nauci (=naputku) svoga strica gospodina Vitka opata plati te knjige 26 zlatnih (=zlatnika), a to je onda bila velika svota novca. Ta je knjiga pola stoljeća kasnije bila u vlasništvu fratara Trečoredaca Glagoljaša o čemu postoji naknadni zapis u samoj knjizi, a zatim je, u 17. stoljeću, služila u Rimu kao predložak za tiskanje novih glagoljskih knjiga. Tek u 19. stoljeću, točnije 1808., knjiga je dospjela u Englesku da bi 1882. sa zbirkom Hammliton dospjela u Berlinsku državnu knjižnicu.*



Hrvatskog glagoljski misal tiskan u Rijeci 1531. g.

Kako ljudi tako i knjige imaju svoju sudbinu. Nikad se ne zna kako i kamo će neka knjiga dospjeti. I kad nekamo dođe leži nepoznata, zaboravljena dok ju ne ugleda neki slučajnik i ne uoči njezinu ljepotu, divnu starost, posebnu vrijednost i veliko značenje.

Tu sam se susreo i s mnogim drugim mladim knjigama, s knjigama koje su značajne za povijest hrvatske pismene kulture. U prvom redu s knjigama Marka Marulića koje su u 16. i 17. stoljeću bile pravi bestseleri. Njegova knjiga "De institutione bene vivendi" (=o načinu kako dobro živjeti) bila je po europskim gradovima u više desetaka puta tiskana u latinskom originalu i u prijevodima. Susreo sam se tu s knjigama Petra Zoranića, Džore Držića, Ivana Gundulića pa sve tamo do knjiga Augusta Šenoa, Miroslava Krleža, Tina Ujevića i Ivana Aralica.



Postila iz 1562. godine

Izložba je na mene ostavila lijep dojam. Ja sam na kraju bio osjećajno dirnut zbog tako zgusnutog susreta s mojim starim znancima od kojih sam neke poznavao samo iz knjiga u kojima se govorilo o njima. Ovdje sam neke od njih po prvi put "u živo" vidio. Hvala priređivačima.

Edvin Bukulin

Tri pisma, tri jezika, jedna književnost

Proletna izložba o hrvatskoj tropismenoj kulturi u Berlinu



Prva strana Vinodolskog zakonika iz 1288. godine

Poznato je da je hrvatska pismenost kroz prošlo tisućljeće nastajala na tri pisma: na glagoljici, ćirilici i latinici, ali i na tri jezika: na staroslavenskom, hrvatskom i latinskom. I upravo o toj i takvoj pismenosti priređena je ove godine veleizložba u Berlinu pod nazivom:

DREI SCHRIFTEN – DREI SPRACHEN
*Kroatische Schriftdenkmäler und Drucke durch
Jahrhunderte*
Staatsbibliothek zu Berlin
26. April – 8. Juni 2002

Izložba je bila projekt ministarstva kulture Republike Hrvatske a razrađena od Nacionalne i sveučilišne biblioteke i Staroslavenskog instituta u Zagrebu. Poticaj za izložbu je došao od Državne biblioteke u Berlinu. Autori izložbe su bili Dr. Anica Nazor, dr. Josip Bratulić i dr. Mirko Tomasović. Predsjednik stručne komisije je bio dr. Josip Stipanov, glavni urednik dr. Srećko Lipovčan, a izdavač sjajnog kataloga Erasmus-naklada iz

Zagreba.

Hrvatska pismenost nije samo tropismena i trojezična, nego i tropodložna - nastajala je na trima materijalima: kamenu, pergameni i papiru. I još bi se moglo navesti jedno trojstvo u vezi s pismošću: pisalo se dlijetom, perom i tiskom, premda bi se ovim priznatim sredstvima možda moglo pribrojiti i jedno manje priznato, a to je šiljak kojim su po žbuci (pa i preko fresaka) uparani nebrojeni grafiti osobito po istarskim crkvama u zadnjim stoljećima srednjega vijeka. Sve je to bilo sadržano na izložbi.



Stranica iz Trogirskog evanđelistara, oko 1230.g.

U predvorju knjižnice su bile izložene majstorske fotografije mnogih stranica uglavnom glagoljičkih dokumenata i kopije spomenika s uklesanim zapisima. Tako nije smjela nedostajati Bašćanska ploča koju zbog izlizanosti nije lako čitati ali slova "Zvonimir kralj hrvatski" jasno se još uvijek i nedvosmisleno razaznaju. Tu su naravno i drugi, još

zaustaviti Ladislava koji je bez borbe zauzeo sjevernu Hrvatsku. Odmah je u Zagrebu osnovao biskupiju, što će u kasnijim stoljećima imati značajne posljedice u životu Hrvatske i Hrvata. Ali kako je Mađarska bila napadnuta od Kumana, bizantskih saveznika, Ladislav je bio primoran vratiti se u Mađarsku. U Hrvatskoj je ostavio svoga nećaka Alma za vladara koji je vladao dijelom Hrvatske sjeverno od planina, a to znači Slavonijom.

Ostatkom Hrvatske su bez velikog uspjeha vladali glavari hrvatskih plemena, izabравši Petra Svačića za kralja. Čini se da su uspjeli prognati Alma, Ladislavovog namjesnika u Hrvatskoj, ali je kraljeva vlast u Slavoniji ipak bila jako slaba a u Dalmaciji, koju je Bizant ponovno podvrgao pod svoju vlast, nije vladao nikakao. Njegova nejakavladavina protezala se nad brdovitim Hrvatskom. Ipak se je odlučno pružio otpor mađarskom kralju Kolomanu, Ladislavovom nasljedniku, kad je ovaj sa svojom vojskom krenuo prema Jadranu. Petar je uspio skupiti hrvatsku vojsku i poći Kolomanu ususret. Dvije vojske su se sukobile na planini Gvozdu. U okršaju je Petar bio poražen, štoviše, poginuo je i time je na čelu hrvatskog kraljevstva za sva vremena nestalo kraljeva koji bi bili Hrvati.

Nestankom hrvatskih kraljeva nije nestala Hrvatska. Skoro 3 stoljeća Hrvatske kneževine i skoro 2 stoljeća Kraljevine Hrvatske je učinilo svoje: Hrvatima se nije moglo vladati kao da ih nema, kao da to nisu Hrvati koji su kroz 500 godina vladali prostorom na kojemu su živjeli, gdje su 500 godina bili ne samo objekt nego i subjekt međunarodne politike.

Koloman je to uvidio i zbog toga se 1102. u Biogradu dao okruniti za kralja "Hrvatske i Dalmacije". Time dolazi do izražaja posebnost Hrvatske kao kraljevine koja nije jednostavno dio Ugarske kraljevine. Što više, Koloman je postao kralj Dalmacije, a to su u ono vrijeme bili dalmatinski gradovi koji su više stoljeća bili pod bizantskom upravom i tek za posljednjih Trpimirovića postali dio hrvatskog kraljevstva, dakako s većom ili manjom komunalnom autonomijom. Nakon izumiranja Trpimirovića oni su ponovno došli pod vlast Bizanta.

Koloman se svečano obvezao, da će slobode i ostala prava tih gradova poštivati. Tako nakon pobjedonosnog ulaska u Zadar daje kraljevsku slobodu samostanu benediktinaca:

Ja, Koloman, po milosti Božjoj kralj Ugarske, Hrvatske i Dalmacije, pošto sam, održavši uredno sabor, bio okrunjen u Biogradu na moru, u kraljevskom gradu, zamoljen od dolje navedenih

svojih poglavara za ljubav Božju i lijek svojoj duši darujem trajnu kraljevsku slobodu samostanu redovnica svete Marije koji je smješten u Zadru da horaveći ondje posvećene Bogu budu u mogućnosti zazivati Boga za mene i za stanje mojega kraljevstva.

Obdarivši bogatim darovima samostan, koji je tada vodila opatica Većenjega, sagradio je i najstariji crkveni zvonik na tlu Hrvatske, zvonik svete Marije u Zadru. Kad je opatica Većenjega umrla redovnice su na njezin grob dale napisati sljedeći epitaf na latinskom:

Sjajeći mnogom hvalom leži tu pokopana Većenjega koja je sagradila zdanje tornja i ujedno kapitul. Ona je preminula jedanaeste godine i sto poslije tisuću od vremena u kojem je došao Krist i ponio ogrtač puti, a peto je godina od kako nas ima kralj Koloman, deseta je od kako je Grgur postao kolovodom (biskupom).

I upravo na temelju gornjeg zapisa u kartularu samostana sv. Marije u Zadru i već spomenutog zapisa iz Kronike Tome Arhidakona sastavljen je kasnije spis poznat kao Pacta conventa. Raukar donosi u svojoj knjizi "Hrvatsko srednjovjekovlje", u bilješci 70 na str. 59, kako je Pacta conventa bila sastavljena u vrijeme kralja Ljudevita sredinom 14. stoljeća. Hrvatski su plemići time samo branili svoja naslijeđena prava koja je i Koloman poštivao pa ih treba i Ljudevit poštivati. Pacta conventa nije dakle nikakav ugovor između Kolomana i plemstva ali njen tekst odražava način tadašnjeg razmišljanja, tadašnjeg življenja i borbu za opstanak.

Kolomanovi nasljednici su u svom vladanju imali manje sreće i manje sposobnosti, a zapravo i vrlo malo smisla za jadransko usmjerenje. Oni su bili panonci. I dok su čvrsto držali sjevernu Hrvatsku u svojim rukama, dotle su s ostalom Hrvatskom imali problema (Dalmacijom je zavladao Venecija, Bosna je postala zasebna banovina, pa kraljevina i žalosno završila kao turski pašaluk). Ipak je u cijeloj Hrvatskoj kroz sva kasnija stoljeća, čak i nakon ulaska u veliko habsburško carstvo, ostala svijest o posebnosti hrvatskog političkog bića, o posebnosti Hrvatske. Hrvatska je tako, zahvaljujući snažnim temeljima političkog subjekta iz visokog srednjeg vijeka (10. i 11. stoljeće) zadržala kakvu takvu samobitnost sve do propasti Austro-Ugarske monarhije 1918. godine.

Edvin Bukulin

Upotrijebljena literatura:

- Trpimir Macan, Povijest hrvatskog naroda, Zagreb 1992.*
- Tomislav Raukar, Hrvatsko srednjovjekovlje, Zagreb 1997.*
- Radoslav Katičić, Literarum studia (Književnost i naobrazba ranog hrvatskog srednjovjekovlja), Zagreb 1988.*
- Ludwig Steindorf, Kroatien, Regensburg 2001.*

Pacta conventa ili hrvatsko državno pravo

Godine 1102., to znači pred devet stotina godina, dogodilo se ono što je sadržaj spisa koji je u hrvatsku povijest ušao pod pojmom "Pacta conventa" što bi se na hrvatski moglo prevesti s "Dogovorni ugovori" tj. nagodba. Da ne prepričavam sadržaj tog teksta, evo ga u prijevodu s latinskog što ga Trpimir Macan donosi u svojoj knjizi "Povijest hrvatskoga naroda":

*Kako i kojim se ugovorom predadoše
Hrvati kralju ugarskomu.*

Koloman, Božjom milošću sin Vladislava, kralja ugarskoga, vladajući na mjestu svoga oca, a jer je bio veoma odvažan, odlučio da čitavu Hrvatsku sve do mora dalmatinskoga podloži pod svoju vlast. Dode sa svojom vojskom do rijeke Drave. Hrvati pak, čuvši za dolazak kraljev, sakupiše svoju vojsku i spremiše se za bitku. Kralj pak doznavši, da su se Hrvati sakupili, pošalje svoje poslanike hoteci s njima prijateljski pregovarati i sklopiti ugovor, kakav su oni željeli. Hrvati, saslušavši poruku gospodina kralja, sastaviše se na skupštini svi skupa, prihvativši i poslaše 12 plemenskih starješina od 12 hrvatskih plemena, i to župana Jurja od roda Kačića, župana Ugrina od roda Kukara, župana Mrmonju od roda Šubića, župana Pribislava od roda Čudomirića, župana Jurja od roda Snačića, župana Petra od roda Murića, župana Pavla od roda Gusića, župana Martina od roda Karinjana i od roda Lapčana, župana Pribislava od roda Poletčića, župana Obrada od roda Laentića, župana Ivana od roda Jamomeja, župana Mironoga od roda Tugomira. Ovi, došavši k gospodinu kralju, iskazaše mu dužni počast. Gospodin pak kralj, primivši ih poljupcem mira, te dostojanstveno s njima postupajući, ovako se pogodiše: da će spomenuti sa svim svojim bližnjima uživati svoje posjede i imovinu u miru i bez smetnje; da ni jedan od spomenutih rodova ni njegovi ljudi nisu dužni spomenutom kraljevskom veličanstvu plaćati porez ili dohodak, osim što su spomenuti dužni gospodinu kralju, kad netko navali na njegove granice, tad ako gospodin kralj pošalje po njih, dužni su tad poći s najmanje 10 oboružanih konjanika od svakog spomenutog roda do Drave na svoj trošak, odomud prema Ugarskoj na trošak gospodina kralja, i sve dok traje vojna, moraju ostati. I tako je bilo uređeno godine Gospodinove 1102.

Taj tekst, kojega zovu po prvoj riječi i *Qualiter*, nije sačuvan kao originalna povelja s potpisima i pečatima kraljevim i nazočnih župana, nego je to

tekst iz Kronike Tome Arhidakona Splitsanina koji se rodio cijelo stoljeće nakon događanja koja opisuje.

Trpimir Macan, pišući "Povijest hrvatskog naroda", polazi od pretpostavke da je sadržaj toga teksta vjerodostojan, da opisuje stvarna događanja. Hrvatski se povjesničari ne slažu u tome, je li postojala povelja čiji sadržaj donosi taj tekst ili nije. Oko toga su se vodile žestoke rasprave u podmalkom 19. stoljeću, a to sve iz tada aktualnih razloga, tj. iz razloga (ponovnog) nagađanja s Ugarskom. Poznato je naime da se je Hrvatska krajem šezdesetih godina 19. stoljeća trebala nagoditi s Ugarskom koja je, nagodivši se s Austrijom, postigla to, da je dotadašnje Austrijsko carstvo bilo podijeljeno na dva podjednaka dijela: na austrijsku i mađarsku polovicu. Njima je bio zajednički kralj, vanjski poslovi, vojska, te financije koje se tiču zajedničkih interesa. Od tada se ta država zove Austro-Ugarska i to je bio početak kraja toga moćnog carstva, jer je pustio po strani i institucionalno zapostavio polovicu svoga stanovništva a to su bili Česi, Slovaci, Poljaci, Slovenci, Hrvati, Srbi i Rumunji.

Ipak je Hrvatska uspjela unutar ugarske polovice dobiti više autonomije nego su to imali ostali narodi u monarhiji. Tako je ona zadržala svoj sabor koji je raspravljao o školstvu, sudstvu, zdravstvu a imao je izvjesnu autonomiju i u financijama iako su one bile premale, jer se velik dio poreza, više od 55% slijevao u Mađarsku, i naravno time se izgrađivala Mađarska, a Hrvatska je zaostajala.

Ali vratimo se na vrijeme koje smo na početku spomenuli; na vrijeme kada su Hrvatska i Ugarska 1102. u osobi zajedničkog kralja ujedinjene. Kako je do toga došlo?

Hrvatski kralj Dmitar Zvonimir (1075.-1089.) je umrjevši bez potomka, ostavio kraljevstvo bez nasljednika. Kako je bio oženjen Jelenom Lijepom, sestrom ugarskog kralja Ladislava, smatrali su Arpadovići da imaju pravo na hrvatsko prijestolje. Hrvati su pak mislili drukčije pa su nakon Zvonimirove smrti izvukli iz samostana njegovog nećaka, prethodnika kralja Krešimira Stjepana. On je ušao u povijest kao Stjepan II. Nakon kratkog vladanja umro je 1191. Hrvatska je ponovno ostala bez vladara, bez nekoga koji bi njezine snage mogao ujediniti i oduprijeti se presizanjima Mađara. U Hrvatskoj su nastali neredi te nitko nije mogao

službenika i tako uspio izbjeći kaznu, zaobići zakon, što je prevario neispunivši ugovoreno, kad to može i drugi, peti, stoti, bilo koji, a svi zajedno onda plaću zbog neučinkovitosti preopterećenog sudstva, bezakonja i nepravde.

Može se pridržavati javnog reda, imati obzira prema drugima (luda vožnja i ubijanje na cestama, guranje preko reda, oštećivanje uređenja javnih prostora). Opet nekome može izgledati lakše misliti samo na sebe, bezobrazno omalovažavati druge, ali neće li i njemu na kraju smetati opći nered? Neće li vrlo brzo naići na bezobraznijeg od sebe? Ne pomaže li mu izvučeni broj da mu se nitko ne progura preko reda, ali da se i sam nauči pridržavanju reda? Ne ugrožava li i sebe neodgovornim ugrožavanjem drugih?

Može se ljutiti zbog male plaće uz uvjet da prvo razmisli kako se dolazi do viših prihoda. Više i bolje raditi, to je tek početak. Tvrtke moraju bolji rad pretočiti u veću dobit, veća dobit mora voditi u nova ulaganja radi povećanja proizvodnje i širenja djelatnosti – naravno opet zbog daljnjeg povećanja dobiti, pa tek onda počinje rasti potražnja za radnom snagom i tek onda dolazi do većih plaća. To se zove kapitalizam i on je hladan, bez milosrđa i bez ljubavi. Ako ti tvrtka slabo plaća, traži si bolju, a ako bolje nema, nisi slabo plaćen! Država tu može pomoći svojom gospodarskom politikom, ali su granice te politike u Hrvatskoj jako stiješnjene ogromnim ratnim razaranjima, velikim ulaganjima u infrastrukturu, silnom vojskom umirovljenika, ali, nažalost, i vrlo raširenim privrednim kriminalom. Zato hrvatski radniče, za malu plaću prvo okrivite poslodavca, onda razmisli koliko i kako radiš, pa tek se na kraju sjeti države.

Ako puk već jadikuje zbog mnogočega što si ne može priuštiti, neka bar uživa u onome što mu je pristupačno, a za čim je pred desetak-dvadesetak godina žudio, jer je bilo potiskivano i zabranjivano – u bogatoj hrvatskoj kulturnoj ponudi. U svojoj mladosti čitali smo mnoge knjige tiskane na srpskom i ćirilici, jer hrvatskih izdanja nije bilo, danas možemo uživati ne samo u sadržaju knjige nego i otkrivati mnoge, pomalo zaboravljene ljepote hrvatskoga jezika. Možemo pročitano malo-pomalo unositi u svakidašnji govor, sudjelovati u obnovi hrvatskoga jezika, sada, kad više nije hibridni hrvatsko-srpski. Možemo pratiti uskrснуće hrvatske narodne glazbe u nadahnutim izvedbama hrvatskih glazbenika, upoznati hrvatske likovne umjetnike na čestim izložbama, uživati u glumi hrvatskih glumaca. Na kraju krajeva, hrvatska kultura nije samo umjetnost, nego i hrvatska kuhinja koja danas nudi neusporedivo maštovitija jela od čevapčića, a nipošto ne zaboravimo ni pristojno ophođenje s manje psovki a više susretljivosti, uslužnosti i

pažnje. Zar nismo pred deset, dvadeset godina upravo kulturno ponašanje isticali kao svojstveno Hrvatima za razliku od onog istočno-balkanskog, primitivnog, "drugarskog" ponašanja?

Može i morao bi puk biti i mnogo, mnogo uredniji (samovoljno odlaganje smeća, paljenje otpadaka, ostavljanje neispravnih kola bilo gdje uz cestu). Kako može čovjek koji ustane i ruku na srce stavi kad čuje zvuke "Lijepe naše", činiti sve da od "lijepe" napravi "prljavu". Kako se može nadati boljem dohotku povećanjem broja turista, ako ti turisti smiju posjetiti samo Plitvička jezera, Brijune, Veliku Paklencu, Kornate i Dubrovnik, jer svugdje drugdje mogu naletjeti na zahrđale olupine hladnjaka, štednjaka i motornih vozila, na hrpe razlupanog pokućstva, na razbacane stare gume i čak na idustrijski otpad? Kako ne pomisli da nemali broj iseljenika dovodi svoje njemačke znance posvuda u Hrvatsku, hvaleći njene ljepote, koje onda ne smiju pokazivati u strahu da ne naletite na smeće? Zašto ja svoje znance po najvećoj ljetnoj vrućini uvijek moram ugurati u kola kad im želim pokazati Kastav, a mogao bi ih povesti pješke na lijepu šetnju kroz krasnu, duboku i uvijek svježu šumu? Turisti, turisti – dosta je o njima, jer, što je s pukom hrvatskim? Zar mu ne trebaju prirodne ljepote, ne one plitvičke i ne one kornatske, nego one njegovog hrvatskog kraja, zavičaja, sela, mjesta, grada, rijeke, zaliva, školja? Je li i tu odgovor: "Prvo mi daj plaću ... pa ću onda razmisliti o prirodi"? A što je s vlastitim zdravljem, s mirisnim zrakom, s pitkom vodom, s bistrim morem, s plodnom zemljom, jesu li još čisti ili već zatrovani? Truju li Hrvati svoju zemlju i svoju vodu, a time i sami sebe, divljim, neodgovornim odlaganjem otpada?

Kakav narod, takve vode! No ima u hrvatskom narodu sposobnih, pametnih i poštenih ljudi i povest će nas kad mi sami stvorimo uvjete u kojima se rad isplati, poštenje cijeni, krađa prezire, obzir nadjača sebičnost. Hrvatska budućnost nikada ne može biti lošija od prošlosti, u vlastitoj državi nam ne može biti gore nego u tuđoj, jedino bolje, i to puno bolje. Ali kada, za koliko vremena, koliko još moramo čekati? Kao prvo, već nam jeste bolje! A još bolje će nam biti utoliko prije što brže shvatimo da to ovisi samo o nama, našem ponašanju, našoj volji i našem htijenju, što brže uvidimo kolika je zabluda škiljiti prema Italiji, Europi i mega-tvrtkama, čekati da nam netko nešto podari, da nam nešto padne s neba. Reče Ante Starčević: "Bog i Hrvati", ustvrdivši kako nam nitko neće dati Državu ako ju sami ne izborimo. Prisjetimo se oca domovine, i dosjetimo se kako nam nitko neće dati blagostanja, reda, mira i sreće ako ih vlastitim znojem i ponašanjem ne zaslužimo.

Ivo Andrijević

Puk naš svagdanji

O narodu hrvatskom i vođama koje (ni)je zaslužio

Za boravaka u domovini, tu i tamo, no u zadnje vrijeme sve češće, zapeče me neka riječ kao da me osa ubola. Vrlo se razlikuju te riječi, čujem ih u vrlo različitim prigodama i izgovaraju ih potpuno različite osobe – neznanac u trgovini, susjed preko ograde, najbolji prijatelj kod stola, govornik na skupu, čak i u nekom pismu ugledam takvu riječ. Razne riječi, različito izgovorene, ali isti oštar ubod.

Dugogodišnja prijateljica, s kojom sam se uvijek najbolje slagao u pogubnosti Jugoslavije za Hrvate, odgovorila mi je ljutito na moje žaljenje o slabom zanimanju za hrvatsku kulturu: "Prvo mi daj plaću od koje ću moći živjeti, pa ću onda razmisliti o kulturi". U trgovini, u kojoj umjesto stajanja u dugom redu, a zapravo guranja u velikom neredu, kupac mora izvući broj, pokazuje mi neznanac svoj listić i grdi: "Evo dokle je stigla Hrvatska, da se dijeli na točkice kao u poslijeratnoj Jugoslaviji". Na terasi mi užitak toplog svibanjskog poslijepodneva pomuti smrad crnog dima u susjedstvu, malo zatim dolepršaju čestice čađi. Kod ograde kamo sam pohrlio da vidim o čemu se radi sretnem susjeda: "Znam ja tko je taj, često pali stare gume, a na prigovor se samo smije. Prijavio sam ga gradskoj inspekciji, ali nisu došli ni blizu. Takvi smo ti mi Hrvati, budale, sami sebe trujemo". U ruke mi dopijeva poziv svim Hrvatima, građanima Bosne i Hercegovine s boravkom u Hrvatskoj, da se upišu u Popis birača za sljedeće izbore u Bosni i Hercegovini. Poziv? Više mi je to ličilo na preklinjanje! S govornice slušam pametne i upozoravajuće riječi koje hrvatski odnos prema Europi, NATO-u, IMF-u i globalizaciji uspoređuje s odnosom prema "svetim kravama". Tužno je što govornik mora upozoravati vladu, ali meni su njegove riječi zaparale dušu, jer pomislih na puk.

Razne riječi, razne prilike ali me uvijek ista dvojba bolno zažari: vole li Hrvati svoju domovinu kao što su ju volili 1941., 1971., 1991.? Tih godina su za domovinu na silne žrtve bili spremni, a na koje žrtve su spremni danas? Zar ne obezvrijeđujemo dugu borbu za Državu, ako nam Država postane teret tek što smo ju izborili? Možemo li zato što nam danas nije dobro, biti tako kratke pameti i zaboraviti da nam je donedavno bilo znatno lošije, a našim roditeljima još mnogo, mnogo gore? Zar smijemo gubiti vjeru u budućnost hrvatskog naroda i hrvatske države, samo zato jer više ne vjerujemo hrvatskim političarima? Ako ima malo istine kad, pravdajući

sebe, kažemo "kakve vođe, takav narod", zar ne pomišljamo da bi i obrnuto moglo podjednako vrijediti: "kakav narod, takve vođe"?

Nezadovoljstvo puka hrvatskoga nije samo opravdano, nego prijeko potrebno, jer biti nezadovoljan znači htjeti promjene na bolje, a *htjeti* opet znači *činiti* nešto da bude bolje. No hoće li puk hrvatski boljitak za sebe i svoju državu, ili puk hrvatski želi boljitak, ili traži, zahtijeva, očekuje boljitak? Cjepidlačenje, puko poigravanje riječima ili opravdana istančanost u izražavanju?

Željati, tražiti, zahtijevati, a pogotovo *očekivati* više znači da bi nam se nešto trebalo dogoditi, da bi se netko trebao pobrinuti za nas, a manje izražava vlastitu spremnost na djelo, na trud i znoj. Zato me u zadnje vrijeme mnoge riječi zapeku, jer u njima prepoznajem želju i zahtjev i očekivanje a htijenja ne čujem u njima. I ne kazuju te riječi samo o nezadovoljstvu, nego o zloći i neposluhu, nebrizi i nepoštivanju, neradu i neredu.

Koliko može učiniti puk, siromašan i nezaposlen, razočaran, klonuo duhom i ogorčen vođama, koji si vlastito "domoljublje" debelo naplatiše, na tuđem se obogatiše, puk bez nade, jer ne vidi pametnih poteza vlasti? Može činiti ono za što mu ne treba ni pametna vlast, ni poštene vođe, a to nije malo.

Može (ja bih rekao mora) prije svega biti svjestan Hrvat, doprinositi svugdje i uvijek jačanju hrvatstva. Zar ga se mora moliti da se upiše u Popis birača, da učini ono najmanje što može za opstojnost Hrvata u njihovoj drugoj domovini? Biti svjestan Hrvat znači i biti spreman pričekati da Hrvatska uzdignute glave uđe u Europu i NATO. Povlače li hrvatski političari Europu, NATO i IMF molećivo za rukav (ne mogu odoliti da ne spomenem prvaka u dodvoravanju Stipu Mesića), jer su nezalice i lakovjermi, ili ih nestrpljivi hrvatski puk na to tjera? Požuriti u Europu na koljenima, puzeći, svejedno, samo da se dokopamo njihovog bogatstva! A što ako i nakon ulaska ostanemo na koljenima, ako nam ne dozvole da se uzdignemo? Hoćeš li puče hrvatski biti sretan kad budeš bogat, ali ne budeš cijenjen i poštovan?

Nadalje, može, na primjer, poštivati zakone (loši primjeri: divlja gradnja, potkupljivanje, neplaćanje poreza, nepridržavanje ugovora). Ni najbolji zakon ništa ne valja, ako se ne provodi. Koja korist pojedincu što je potplatio nekakvog državnog

svi brojevi, njih 30, tiskani od travnja 1992. do travnja ove godine, samo čekaju da ih se prolista, čime je nazočne uputio na razgledavanje prigodne izložbe dosadnjih izdanja Riječi.

Nazočnima se kratko obratio i predstavio konzul savjetnik iz Frankfurta, g. Pervan, koji je članove HKZ-a Wiesbaden i urednike Riječi potaknuo na nastavak rada, dodavši da je malo hrvatskih udruga s tako živom djelatnošću kao što je naša.



Članovi prate program

Potom je govorila glavna urednica, Biserka Andrijević izjavivši kako je radosna i ponosna da je izašao eto već i 30. jubilarni broj "Riječi". No nije željela previše hvaliti, jer samohvala ne valja, tako se bar kaže, te se radije odlučila na čitanje pohvalnih redaka iz pisma naše vjeme čitateljice, Malkice Dugeč, objavljenog u Riječi br. 24.:

"Stara, iskustvom provjerena latinska poslovice kaže: *Verba volant, Scripta manent* (riječ leti, pismo ostaje!). A vi ste o sebi i svojim djelima ostavili i još uvijek ostavljate neizbrisive pisane tragove koji su upravo zbog toga, što su u tuđini iz srca i uma iznjedreni, pravi, autentični odraz života i rada jedne hrvatske zajednice. Oni su iskreno svjedočenje ljubavi prema Hrvatskoj i prema riječi hrvatskoj po kojoj bijasmo, po kojoj jesmo i po kojoj moramo biti."

Zahvalila je potom urednicima i suradnicima na njihovom samozatajnom radu naglasivši kako pisati za Riječ znači i pomalo se žrtvovati, poklanjati dragocjeno slobodno vrijeme koje često nedostaje.

Stalni urednik od prvog broja, Edvin Bukufin, prisjeća se drevne uporabe izraza "slovo" koje je u ono vrijeme značilo "riječ", ali onu koja se pamti, jer izriče bit, smisao, svrhu i stvaranje, pa se takovo drevno značenje i danas prepoznaje u složenicama "blagoslov, proslav, poslovice". "Riječi" je zaželio da makar malo bude odraz drevnog značaja "slova". Završio je šalom: "Volovi se vežu za rogove, a nas neka vežu za Riječ!"

Na kraju se skupu obratio Ivica Košak, predsjednik AMAC-a i suradnik uredništva, istaknuvši kako mu

je drago da je za djelić uspjeha i sam zaslužan i kako takav rad treba poticati i podržavati.

Iako su se govornici trudili biti kratki, što im je i uspjelo, ipak je sadržajno rečeno sve što jednoj takvoj obljetnici priliči, pa se je moglo prijeći sa svečanog na ugodni dio proslave.



Nastup Tihane Zubek

U kulturnom dijelu programa nastupila je nama dobro poznata glazbena umjetnica, Tihana Zubek, koja je svojim prekrasnim glasom oduševila publiku. Tihana je, prateći se na gitari i pjevajući, prošla gotovo svim hrvatskim krajevima. Bile su to vrlo lijepe, stare – poneke čak starije od sto godina, zagorske, međimurske, dalmatinske i slavonske pjesme koje su ozarile naša srca i ogrijale nam dušu.

A djelić domovine približio nam je tu večer i Ivan Crnić čitajući svoju pjesmu "Materim prag" objavljenju u "Riječi" broj 2.



Primamljiva pomida hrvatskih jela

Ostatak večeri proveli smo uz slasan zalogaj i dobru kapljicu, u ugodnom razgovoru i pregledavanju starijih brojeva "Riječi", često s primjetnom sjetom.

Biserka Andrijević

Riječi lete, pismo ostaje!

Proslava 10. obljetnice "Riječi", glasnika HKZ-a Wiesbaden



Ivo Andrijević i Edvin Bukulin pri obraćanju nazočnima

U nedjelju 21. travnja 2002. Hrvatska kulturna zajednica je u vrlo ugodnom ozračju, u krugu svojih članova i prijatelja slavila deseti rođendan svoga glasnika "Riječ". Svečani domjenak bio je upriličen u novootvorenom hrvatskom domu "Kardinal Franjo Kuharić", sagrađenom u vrtu katoličke zajednice St. Kilian za potrebe Hrvatske katoličke misije. Omanja zgrada doma sagrađena je od drveta i izvana pruža vrlo skromnu i neupadljivu sliku, koja bi prema zamisli arhitekta trebala podsjećati na vrtu kućicu. Utoliko više unutrašnjost ugodno iznenađuje svojom ljepotom i svjetlošću, cijeli je jedan zid ostakljen, a drvene grede ukrašavaju visoki svod i tako pružaju sliku prostranosti.



Pjesak za govornike

Zahvaljujući predsjedništvu i vrijednim članicama i članovima HKZ-a sve je bilo spremno; svečano

ukrašena dvorana, izložba svih 30 brojeva "Riječi", te zamamno bogata trpeza hrvatskih jela i slastica.

Kratko prije 17 sati počeli su pristizati prvi gosti i dvorana se ubrzo popunila. U ime hrvatskog poslanstva u Frankfurtu stigao je konzul-savjetnik g. Pervan.

Goste je pozdravio predsjednik HKZ-a, Ivo Andrijević, zaželjevši im dobrodošlicu. Ispričao je našeg dragog prijatelja, grofa Eltza Vukovarskog, pročitavši njegovo pismo u kojem izražava žaljenje što ne može biti nazočan, jer upravo tog vikenda mora u Strassbourg na zasjedanje Vijeća Europe.

U svom prigodnom govoru predsjednik je kazao kako je zamišljeno da se proslava 10. obljetnice "Riječi" održi u "obiteljskom krugu" s namjerom ukazivanja i dozivanja u svijest da je "Riječ" velik uspjeh naše udruge, njenih vjernih članova, predsjedništva i naravno uredništva. Uspjeh vidi utemeljen u skladnim i prijateljskim međusobnim odnosima članstva, te u njihovom nepokolebljivom domoljublju i danas kad u domovini mnogo toga ne ide po dobru. Naglasio je kako je zajednica svojim glasnikom "Riječ" ustrajala već deset godina, a "tko ustraje Rječju i djelom u Hrvatskoj kulturnoj zajednici taj pokazuje kako ne gubi vjeru u hrvatsku budućnost iz pukog malodušja i razočaranja sadašnjošću". Završio je riječima kako je umjesto pohvala najbolje da "Riječ" govori sama za sebe, a

Roštilj i nogomet

Tradicionalna roštiljada Hrvatske kulturne zajednice na izletištu Platte, 16. lipnja 2002.



Veliku tradicionalnu roštiljadu na izletištu Platte predsjedništvo HKZ-a je ove godine upriličilo 16. lipnja, nešto kasnije nego prošlih godina, u nadi da će lipanj biti topliji. Nismo se željeli smrzavati kao prošle godine, i doista, imali smo sreću, nedjelja, 16. lipnja, osvanula je sunčana i vruća. Vrućina nam nije uopće smetala, štoviše, uživali smo u lijepom vremenu i prekrasnoj prirodi, jer izletište je smješteno u šumi, čija su velika i stara stabla davala dovoljno hladovine.

Iako je roštiljada bila u vrijeme održavanja Svjetskog nogometnog prvenstva u Koreji i Japanu i jedna je utakmica bila upravo u tijeku, ipak se na

izletištu okupilo mnoštvo članova i njihovih obitelji. Nogomet je ujedno bila jedna od glavnih tema razgovora. Dugo se raspravljalo o slabom i neuspješnom nastupu Hrvatske nogometne reprezentacije na svjetskom prvenstvu. U jednom su svi bili složni - razočarala je loša igra hrvatskih reprezentativaca, a ne činjenica da su izgubili i ispali iz turnira.



Uz čašu dobrog vina, slasan zalogaj i pjesmu potisnuli smo nogomet i proveli još jedno ugodno i lijepo poslijepodne.

(BA_n)



Weiter so, Kroaten!

HKZ Wiesbaden sudjelovala sa svojom folklornom skupinom u mimohodu na Hessentag-u u Idstein-u, 23. lipnja 2002.

Poziv AGAH-a (Savez Vijeća stranaca u Hessen-u) na sudjelovanje u mimohodu u Idstein-u, mjestu održavanja ovogodišnjeg Hessentag-a (Hesenski dani) predsjedništvo HKZ-a je prosljedilo – kome bi drugom? – svojoj folklornoj skupini! Trebalo je u dugom mimohodu, zadnjeg i najsvečanijeg dana jednodne priredbe što zapaženije predstaviti Hrvate koji žive u Hessen-u, ali naravno tako da svojom nazočnošću skrenu pažnju na domovinu i njezinu turističku ponudu. Najprije smo morali biti zamjetljivi, a to se moglo lako postići lijepim hrvatskim narodnim nošnjama. Kad nas se je zamijetilo moralo nas se i prepoznati, a tome je najbolje mogao poslužiti hrvatski stijeg. Potsjetiti pak na "malu zemlju za veliki odmor" bilo je najuvjerljivije dijeljenjem vrlo lijepih, umjetnički uređenih turističkih prospekata kojima nas obilno opskrbljuje Hrvatska centrala za turizam u Frankfurtu. Vrijedne članice folklorne skupine nije trebalo nagovarati, poziv je prihvaćen nakon samo dva pitanja: "gdje?" i "kada?".

Tih lipanjskih dana, sjetit ćemo se, vladale su velike vrućine, no baš je te nedjelje kad se održavao mimohod došlo do lagane naoblake i malog pada temperature, na našu sreću, jer pokazalo se da tri kilometra koliko je dug bio put kojim je povorka prolazila nije bilo moguće proći u polsatnoj šetnji. Kretalo se sporo, svaki tren je dolazilo do zastoja, pa smo na nogama bili dobra tri sata. Naše članice su to dobro izdržale, izgleda da redovito vježbanje

hrvatskih narodnih plesova ipak djeluje! Mora ih svakako još jednom ovdje u Riječi pohvaliti i pu im zahvaliti! Neka služe za primjer muški članovima HKZ-a od kojih su se jedva našla dvoji spremna na "pojačanje" ženskim redovima.



Hessentag je bio jako dobro posjećen, prilika dijeljenje prospekata nije mogla biti bolja. Najviše su nas radovali, a i podosta ugodno iznenadili, če uzvici bodrenja i simpatije: "Hallo Kroatien "Weiter so, Kroaten!" i slično, koji svjedoče polaganom (trezveno motreći ipak previ polaganom!) učvršćivanju svijesti o samosvojoj Hrvatskoj i prepuštanju "ehemalige J..." jedinom zaslužuje, povijesnom beznakaaju.

(Iva



Riječ: Ovo je dobar prijelaz na sljedeće pitanje. Kako ocjenjujete sadašnje političko i gospodarsko stanje u Hrvatskoj?

Andrijević: Sadašnji trenutak društvenih, političkih, i gospodarskih prilika u Hrvatskoj se je počeo nazirati već nakon "Oluje". Prije "Oluje", dok smo još imali takozvanu Krajinu i dok je UN štutio Srbe kako bi nas nesmetano mogli zasipati granatama i raketama, Hrvatska je bila u tako teškom položaju da se ništa drugo nije moglo ni započeti ni ostvariti osim obrane i golog opstanka. Nakon "Oluje", kad smo oslobodili državu, vojno ju učvrstili, trebalo je tu državu početi izgrađivati od temelja do krova. Hrvati su zapeli na samom početku.

Riječ: Zašto je došlo do tog neuspjeha?

Andrijević: Došlo je zbog toga što su ljudi koji su u najteže vrijeme vodili državu, koji su sve žrtvovali da bi se država ostvarila, da bi vojno ojačala, da bi se uspjela obraniti, na kraju kad su obavili taj veliki posao, posustali. Nakon vojne pobjede i golemog oduševljenja naroda, trebalo je bez predaha nastaviti raditi i graditi i Hrvatsku stvarno dovesti do procvata. Umjesto da ih neopisivo oduševljenje potakne da još više upru, njih je slava omamila, samozadovoljstvo ulijenilo, iskušenja "zaslužnog odmora" i "zaslužene nagrade" su ih svladala. Pod maskom pretvorbe su se velika poduzeća razgrabila i opljačkala. Jedan dio tih poduzeća se nije mogao spasiti, ali su se ona mogla dovesti do bankrota tako da se ne obogate samo dvoje-troje ljudi nego da i radnici nešto malo izvuku od toga. Drugi dio poduzeća koji se je mogao pokušati spasiti, isto je doveden do bankrota opet na korist samo nekoliko njih pri vrhu. To je jako oštetilo hrvatsko gospodarstvo, a što je možda još štetnije, hrvatski narod je s vrhunaca oduševljenja strmoglavio pao u ponore malodušja. Posustali vođe, posustao narod, posustala Hrvatska. Najviše zamjeram HDZ-u, što su dozvolili pridošlicama sa strane, oportunistima, da preuzmu kormilo u svoje ruke, da kitnjastim domoljubljem odvrte pažnju i nesmetano grabe što stignu. Ti nisu samo HDZ-u upropastili ugled nego uzdrmali povjerenje u državu, za koju se HDZ tako rado busa u prsa da ju je stvorio, pa hrvatskom narodu i tu moralnu vrijednost otima.

U kakvo stanje će danas doći hrvatsko gospodarstvo i u kakvo duševno stanje će doći hrvatski narod počelo se, dakle, nazirati 96., 97. i 98. godine. Kad je došlo do promjene vlasti, a promjena vlasti je bila neminovna, očekivalo se od nove vlasti da izvuče Hrvatsku iz tog teškog stanja u koje ju je HDZ dovela. Međutim nova vlast je bila sastavljena od koalicije stranaka različitih ciljeva i interesa. Na primjer tu je IDS koji se uopće ne može zvati hrvatskim i kojemu su ciljevi Hrvatsku oslabiti, a ne

ojačati, pa HNS s Vesnom Pusić koja misli da su Bosnu Amerikanci oslobodili od Hrvata, pa nemoćni LS koji za Hrvatsku nema vremena, jer mora brinuti o vlastitom preživljavanju. Jedino se od tri stranke moglo koliko-toliko očekivati; HSLS-a, SDP-a i HSS-a, ali su i oni više vremena potrošili na međusobno lovljenje položaja i unutrašnje trvenje nego što su iskoristili znanje i energiju da bi teško naslijeđeno stanje preokrenuli. Nismo se pomakli s mjesta gdje smo bili i poslije "Oluje", samo sad umjesto oduševljenja imamo kamen malodušja i nepovjerenja oko vrata.

Riječ: Nova vlast je obećala promjene, koje nije provela. Nije li npr. mogla Hrvatsku televiziju, taj najutjecajni medij, preurediti tako da ona postane jedna javna, a ne državna ustanova. Nije li to kontraproduktivno?

Andrijević: Naravno da jest i upravo ju to stavlja u isti red s onom prije. Možda je bilo dobre volje, no dobra volja nije dovoljna. Treba biti uporan, treba izdržati do kraja, ne posustati, ne dignuti ruke! Mi moramo početi iz početka s jednom sposobnom političkom ekipom, koja bi pokazala neke rezultate koji bi malo motivirali narod i koji bi pokrenuli taj pozitivan slijed: jedan uspjeh daje poticaja, motivira i dovodi do novih uspjeha koji još više ohrabruju i potiču i onda to kolo konačno krene uzbrdo.

Riječ: Vi ste jedan od onih koji ne posustaju. Radili ste ustrajno za Hrvatsku, skupljali novac za obranu, čak ste se zalagali da Hrvatska uvede porez na iseljništvo koji bi bio namijenjen isključivo obrani, a i danas radite na području hrvatske kulture i hrvatske promičbe. Niste li bili pomalo naivni i nije li vas obeshrabrila i razočarala spoznaja da je dio novca sakupljenog u iseljništvu, a koji je bio namijenjen izričito za obranu, završio na raznim računima raznih privatnih osoba?

Andrijević: Teško je to priznati, ali uistinu sam bio naivan. Još i danas čuvam sve potvrde i popise darovatelja iz svih akcija sakupljanja pomoći za domovinu koje je vodio HOW, jer mi jedan visoki hrvatski dužnosnik rekao kako će se jednoga dana polagati računi o sakupljenoj pomoći. Vjerovao sam mu, a nije isključeno da je u ono vrijeme i on u to vjerovao. Ipak ću se pokušati opravdati - zar smo mogli drukčije nego pomoći? Jesu li branitelji pitali kakva će biti Hrvatska prije nego su hitali u boj? Reći ću nešto što sam često ponavljao u društvu kad se govorilo o NDH i što su mi neki "demokrati" zamjerali - "Bilo kakva Hrvatska bolja je od nikakve, jer bilo kakvu možemo kad-tad poboljšati, nikakvu nikad!" A Hrvatska je danas, usprkos svih ozbiljnih teškoća, puno bolja od "bilo kakve".

Razgovor vodio: Edvin Bukulin

Sve velike svjetske tvrtke su ulagale u Južnoj Africi i masovno su se tražili stručnjaci.

Riječ: Kako vam se sviđjela Južna Afrika?

Andrijević: Južna Afrika je prekrasna zemlja s prirodnim ljepotama od kojih ponekad zastaje dah. Iako sam tamo radio vrlo zanimljiv posao koji me je doista ispunjavao, ipak mi je vrlo brzo postalo jasno da zbog rasizma neću moći ostati dugo. Sve mi je teže bilo doživljavati ga svaki dan. Žurio sam ispuniti svoje osobne ciljeve – vidjeti Afriku, učvrstiti znanje engleskog jezika te steći iskustvo u onim područjima elektronike koja su mene zanimala da bi tim iskustvom mogao potražiti odgovarajući posao kad se vratim u Europu.

Riječ: Koliko ste dugo ostali tamo i jeste li uspjeli nešto vidjeti od Afrike?

Andrijević: Jesam, svakako. Godinu dana sam radio, a onda sam od ušteđenog novca pola godine putovao po cijelom južnom dijelu Afrike. Prošao sam Namibiju, Botsvanu, Zambiju, Rodeziju, Mozambik, Svaziland, Lesoto i cijelu Južnu Afriku.

Riječ: Jeste li imali dodira s crnim stanovništvom?

Andrijević: U Južnoj Africi je druženje s crnim stanovništvom bilo otežano i čak kažnjivo pa sam u dodir s njima došao tek u susjednim zemljama. Taj susret s nevjerojatno siromašnim, gladujućim ljudima mi je duhovno otvorio nove vidike. Teško je to izraziti. Afrikanci razmišljaju i ponašaju se na jedan drugačiji način nego mi Europljani. Ja to ne bih zvao primitivizam. Oni su puno spontaniji, neposredniji, otvoreniji, s njima se puno brže može združiti, odmah se zabavljati, ali i ozbiljno razgovarati, već prema prilici. Slikovito bi ih opisao kao djecu s pameću odraslih, ili kao odrasle s dječjim ponašanjem. To druženje bez okova krutih pravila je za mene bilo jako važno životno iskustvo.

Riječ: Iz Afrike ste ponovo došli u Njemačku?

Andrijević: Da vratio sam se u Njemačku i odmah potražio i našao posao. Dok sam čekao na dozvolu rada i boravka otišao sam u Hrvatsku, jer sam se zaželio domovine, obitelji i prijatelja. Tamo sam upoznao svoju buduću suprugu.

Riječ: Gdje je to bilo?

Andrijević: To je bilo u Zagrebu, gdje sam se pomało dosađivao, jer su svi bili koječim zaposleni samo ja ništa nisam radio, tek bih ponekad otišao na njemački konzulat raspitati se za svoje papire. Onda sam u društvu prijatelja upoznao Biserku i odjednom mi više nije bilo dosadno i uopće mi se više nije dalo ići u Njemačku. Ali morao sam otići, jer od nečeg sam morao živjeti. Godinu dana kasnije smo se vjenčali i ona mi se pridružila u Njemačkoj.

Riječ: Došli ste u Wiesbaden?

Andrijević: Ne, zaposlio sam se u manjoj tvrtki na jugu Münchena i tamo smo živjeli oko tri godine, a zatim smo se preselili u Wiesbaden.

Riječ: München je velegrad na jugu Njemačke, s prekrasnom okolicom – planine, šume, jezera – sve ono što vi volite. A i Hrvatska je puno bliže. Usprkos toga otišli ste u Wiesbaden. Kako to?

Andrijević: Svakako da München ima velikih prednosti. Mi smo to uveliko koristili, često smo odlazili u Zagreb i na Jadran, išli na skijanje, planinarili, a naravno uživali smo i u svim prednostima koje velegrad pruža mladima. Kad smo nakon Münchena došli u Wiesbaden, bila je to u mojim očima teška provincija, no zaposlio sam se u Motoroli koja je tražila inženjera sa znanjem hrvatskoga, engleskoga i njemačkoga jezika i pružala mogućnosti brzog napredovanja. Motorola je tada puno prodavala na jugoslavenskom tržištu i tražila je nekoga tko bi nadgledao tehničku izvedbu projekata. Taj me je posao doveo u svijet velikih komunikacijskih sustava. Bio sam tada još mlad i naravno da sam htio napredovati u poslu, a kako smo supruga i ja pomišljali na obitelj, odgovaralo mi je i znatno materijalno poboljšanje.

Riječ: Motorola je, koliko znam, američka tvrtka. Jeste li uočili kakve razlike između njemačkih i američkih poduzeća?

Andrijević: Naravno, bilo je to za mene sasvim novo okruženje. U američkom poduzeću čovjek ima nevjerojatno mnogo slobode, a jedino važno mjerilo su rezultati – što imaš bolje rezultate to imaš više slobode. To je bilo jako motivirajuće. Taj američki sustav je daleko nadmoćan onom njemačkom kakvog sam ja upoznao, gdje postoji stroga ljestvica odgovornosti i ukočenost.

Riječ: Jednom ste u "Riječi" pisali o nogometu javljajući se tada iz Indije. Jeste li i sad pratili Svjetsko prvenstvo i kako ocjenjujete našu igru?

Andrijević: Sa svojom tvrtkom sam obišao pola svijeta, pa tako i Indiju. Kad sam iz Indije pisao o nogometu, Hrvati su igrali u četvrtini finala Europskog prvenstva, a na ovo Svjetsko prvenstvo skoro da nismo trebali ni ići. Koliko god bih ja želio, i svi mi, da su se plasirali u osminu finala pa i dalje, nisu to zaslužili. Trebalo je onoliko trčati koliko su trčali južni Koreanci pa bi s tehnikom koju posjeduju mogli nešto postići, ali nemaju srca. To je upravo to naše hrvatsko; to naše brzo posustajanje, to pomanjkanje upornosti, pomanjkanje volje izdržati do kraja, ne popuštati do zadnjeg daha. To nam manjka ne samo u športu, to nam manjka u politici i u gospodarstvu. Zato čast Janici i Goranu!

uz Ustaše, a moj otac i njegova braća su već u staroj Jugoslaviji odabrali komunizam kao najbolje oružje protiv srpskog kralja. Ta zanesenost komunizmom je potrajala kratko vrijeme poslije rata, jer je u Sarajevu od onih starih komunista, većinom Hrvata (Srbi su uvijek bili za kralja, a muslimani za vlast) vrlo malo njih dobilo položaje, bili su potisnuti, a dojučerašnji četnici su se odjedanput pojavili kao kojekakvi sekretari, komesari, načelnici itd.

Mome ocu su ponudili mjesto direktora na Građevinskom školskom centru u Sarajevu, gdje je radio kao nastavnik, naravno tražeći protuuslugu – uhođenje intelektualaca, kolega, većinom Hrvata. Otac je to odbio bez uvijanja, dajući im na znanje koliko to smatra niskim i da nikada ničiji uhoda neće biti. Nakon toga samo su čekali priliku da mu se osvete, pa kad je 1948. došao Informbiro osudili su mu sestru na šest godina robije na Golom otoku, samo zato što je naivno, slijedeći većinu u njenoj partijskoj čeliji, digla ruku za Staljina. Kad je vidio što se je sestri dogodilo spakirao je kovčege i otišao u Zagreb, kamo se već prije bio sklomio dio majčine obitelji. Od tada je počeo prezirati komuniste. Iz silnog razočaranja da je pobijedio komunizam, a odveo hrvatski narod u propast okrenuo se izrazitom antikomunizmu, nacionalizmu i vjeri. Očeva gorčina i stradanja u njegovoj obitelji kao i utućenost majčine obitelji proželi su moju mladost u Zagrebu.



Ivo Andrijević s obitelji

Riječ: Krenuli ste u Zagrebu u školu, u prvi razred. Je li to bila velika promjena za vas?

Andrijević: U Sarajevu sam već krenuo u prvi razred, ali sam na školi bio svega mjesec dana tako da se slobodno može reći da sam svoj školski put započeo u Zagrebu. U Zagreb sam došao u jedan meni potpuno nepoznati svijet, među Zagrebčane – kajkavce, a ja sam govorio onom tvrdom bosanskom štokavicom. Bio je to na početku pravi šok za mene, jer nisam razumio što "klinci" govore, a oni su mene ismijavali. Zvali su me Turko. Ipak je to brzo prošlo, za pola godine ja sam taj kajkavski tako odlično govorio da je i nadimak Turko nestao. Brzo

sam se navikao na okolnosti u Zagrebu. Nisam više imao onolikih planina kao u Sarajevu, ali sam imao Medvednicu i Savu u blizini. Posebno Sava, moćna i brza rijeka, a ne potok poput Miljacke, bila je jedan drugi doživljaj prirode, novi izazov.

Posebno poglavlje moje mladosti vezano je uz planinarsko društvo s kojim sam prohodao skoro sve planine zapadno od Drine, naučio skijati, a s njima sam i ljetovao na moru u kampu. Tako sam uz planine neodoljivo zavolio i more naše sinje.

Riječ: Kažete da ste u Zagrebu počeli svoj školski put. Jeste li ga tamo i završili?

Andrijević: Da, u Zagrebu sam se nakon završene srednje škole upisao na Elektro-tehnički fakultet, odjel slabe struje i diplomirao u veljači 1968.

Bio sam oduševljen elektronikom, jako me je ta tehnika zanimala i vjerovao sam da sam izabrao najbolji mogući studij. To se kasnije pokazalo opravdanim utoliko što sam vrlo lako nalazio zaposlenja i što sam dobro zaradivao.

Riječ: Zašto ste onda napustili domovinu?

Andrijević: To što sam rekao o zaposlenju se naravno odnosi na Njemačku. U Hrvatskoj nisam mogao dobiti posao, prvo što nisam bio član Partije, a drugo što sam dobio lošu ocjenu u vojsci.

Riječ: U čemu se sastojala ta loša ocjena?

Andrijević: U vojnu knjižicu su mi upisali da svoje sposobnosti nisam htio upotrijebiti u korist JNA. U vojsci su me optužili da sam "anacionalno" djelovao, da sam razbijao bratstvo i jedinstvo i bio neposlušan. Zbog toga sam čak trebao ići na Vojni sud. Smiješno, jer to se tzv. anacionalno djelovanje sastojalo uglavnom u odvajanju nas Hrvata, slušanju radio Zagreba i pjevanju hrvatskih narodnih pjesama. Uz to sam, istini za volju, možda koji put pretjerao u sprdanju s moralno-političkim odgojem.

Riječ: Kako to da ste otišli upravo u Njemačku?

Andrijević: Moj izričiti cilj nije bila Njemačka. Natjecao sam se za radna mjesta u Engleskoj, Francuskoj i Njemačkoj. Iako sam govorio engleski i francuski, a njemački uopće ne, ipak je prvi pozitivni odgovor došao iz Njemačke. Njemačka je tada imala zahuktalu konjunkturu tako da sam odmah dobio posao. Prihvatio sam ponudu, ali i dalje sam planirao otići negdje drugdje. Kad sam u Njemačkoj naišao na oglas kojim pozivaju useljenike u Južnu Afriku, a čuo sam da tamo postoje velike mogućnosti za napredovanje u struci, prijavio sam se i vrlo brzo dobio vizu. Dobro sam znao za "apartheid" u Južnoj Africi, kao i to da ne pogađa mene. Išao sam tamo iz sebičnih razloga. Bila je to zemlja naglo rastućeg gospodarstva. Južna Afrika je u ono vrijeme imala najveću stopu rasta.

pozitivnog nego i negativnog, da sam naprosto srastao s tim i ne mogu drukčije. To je odavno sastavni dio moga bića.

Riječ: Otkuda dolaze vaši preci?

Andrijević: Moji preci nisu baš osobit primjer za razumijevanje otkuda tolika privrženost hrvatstvu. S majčine strane su to bili tipični doseljenici koje je Austrougarska dovodila u Bosnu nakon što ju je 1878. oduzela od Turaka. Dovodila je Austrijance, Čehe, te mnoge druge iz tog šarolikog carstva u svoju novu, da tako kažem, koloniju. S majčine strane preci su bili Austrijanci i Česi, a s očeve su svi oduvijek bili Hrvati iz Vareša, jedino je moj djed učinio iskorak, jer je odselio u Sarajevo a ženu potražio u Skadru, te i oženio Albanku, katolkinju. Taj albanski dio krvi često znam "okriviti" za svoj temperament i žestinu. Međutim, usprkos tih korijena s raznih strana gdje hrvatski korijen čak ni ne prevladava, osjećajna odanost hrvatstvu je bila neupitna i potpuna. Preci-pridošlice poistovjetili su se s hrvatskim pučanstvom, što zbog iste vjere, što zbog toga što drugi izbor naprosto nije dolazio u obzir. Nikada nisam čuo da bi rekli nešto negativno o Hrvatima. A moja baka Albanka je bila najžešća Hrvatica usprkos činjenici da cijelog svog života nije uspjela naučiti pravilno govoriti hrvatski. Bila je vrlo religiozna, pa je to vjerojatno utjecalo na njezino opredjeljenje. Tako je naprimjer prilikom popisa stanovništva, usprkos otporu popisivača, bila uporna da joj se upiše hrvatska nacionalnost.

Riječ: Rodeni ste u Bosni?

Andrijević: I da i ne, rođen sam 1944. u Sarajevu, u Nezavisnoj državi Hrvatskoj. U Sarajevu sam proveo svoje najranije djetinjstvo, a kasnije sam preselio u Zagreb. Nisam Bosanac, iako me moja supruga tako zove kad me želi naljutiti. Kao što vidite rođen sam u NDH, a eto doživio sam da ću i oči sklopiti u nezavisnoj Hrvatskoj.

Riječ: Sjećate li se još svog ranog djetinjstva?

Andrijević: Začudo sjećam se mnogočega, većinom lijepoga. Sarajevo ima prekrasnu okolicu, okruženo je planinama, pa kad si okružen planinama onda ih i naučiš voljeti. Često smo išli na izlete u sarajevsku okolicu, u šume, na proplanke. U tome sam jako uživao i brda i planinarenje sam od najranijeg djetinjstva jako zavolio.

A lijepo mi je bilo i zato što smo stanovali na Bjelavama, jednom obronku planina na sjeveru Sarajeva (to nisu tako visoke planine kao na jugu) koji se spuštao dolje prema Miljacki. Naravno, kako su planine na sjeveru, padine su im okrenute na jug, obasjene suncem. Naša zgrada je bila u naselju visoko na obronku, uz ulicu koja je poprijeko presijecala padinu. Ispod naselja protezao se veliki

voćnjak koji je pripadao katoličkoj Crkvi, održavale su ga časne sestre. One su nas djecu puštale da se tamo igramo. Naša zgrada graničila je s voćnjakom i odjurio bih tamo ravno iz svog dvorišta čim bi me roditelji pustili. Uvijek je bilo djece, penjali smo se po voćkama, igrali se lukovima i strjelicama, skrivača i raznih drugih igara. Čak i s loptom smo se igrali, ali bi nam svako malo pobjegla nizbrdo. Za mene je to tada bio raj zemaljski. Međutim komunistička Jugoslavija je nacionalizirala devet desetina crkvenih dobara pa tako i moj dragi voćnjak na Bjelavama. Kad su odlučili na tom dobru proširiti naselje, podigli su između našeg dvorišta i voćnjaka visoki zid. Roditelji me nisu puštali da se igram na ulici, a u svoj voćnjak više nisam mogao. Meni je to bilo kao da me je netko osudio na zatvor. Kad bih istrčao u dvorište stajao bih pred dva metra visokim zidom preko kojeg je jedva prelazila pokoja sunčeva traka i meni se moj dječji svijet doslovce srušio. Nikada neću zaboraviti koliko je to bilo očajno za mene. Na svu sreću, uskoro potom smo odselili iz Sarajeva tako da sam iz tog zatvora uspio pobjeći.

Riječ: Koliko vam je bilo tada godina?

Andrijević: U listopadu 1951. smo preselili u Zagreb, dakle upravo nakon što sam navršio sedam godina.

Riječ: Bili ste još dijete. Usprkos toga, imate li kakvih sjećanja na društveno-političku klimu u Sarajevu?

Andrijević: Ne mnogo, no jednog se dobro sjećam - svatko se držao svoga i svojih, nije bilo miješanja, a još manje bratimljenja. Toga naravno kao dijete nisam bio svjestan. U našem naselju na Bjelavama nisu u ono vrijeme živjeli Muslimani, već dolje niže, bliže centru. Ja sam se igrao uglavnom s katoličkom djecom, što znam po istim vjerskim praznicima. Tek kad sam krenuo u školu izravno sam se susreo sa srpskom i muslimanskom djecom. Nisam čak znao ni kako izgleda muslimanska nošnja, pa kad sam jednom s mamom išao u grad i vidio muslimane u onim širokim gaćama nisam se mogao načuditi, zašto im treba toliko mjesta.

Moji su se roditelji uglavnom družili s Hrvatima ili u najmanju ruku s katolicima. Iz priča moga oca saznao sam da je u staroj Jugoslaviji svaki narod imao svoja kulturna i športska društva, čak i svoje kavane. Suživot je značio pustiti druge u miru, ne mariti za njih, što je protivno današnjim pričama. Takav odvojeni društveni život zadržao se je u privatnim krugovima još dugo vremena poslije rata.

Riječ: Iz kojih razloga ste otišli u Zagreb?

Andrijević: To je vezano uz moju obitelj. Majčina rodbina pristala je u vrijeme Drugog svjetskog rata

Ivo Andrijević

Nismo se pomakli od "Oluje", a sad imamo i malodušje i nepovjerenje umjesto oduševljenja.

Ivo Andrijević je u ožujku ove godine izabran za predsjednika Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden i upravo je to povod ovom našem razgovoru. Gospodin Andrijević je bio predsjednik Hrvatskog odbora Wiesbaden u vrijeme agresije na Hrvatsku kada je trebalo ujediniti snage i kada je Hrvatska najviše trebala pomoć, bio je jedan od osnivača i član predsjedništva Kluba 1000 i član predsjedništva HDZ-a, ogranak Wiesbaden. Vrlo je djelatni član HKZ-a, u njenom je predsjedništvu gotovo neprekidno od samog početka, a također je član Matice hrvatske. To njegovo predano zauzimanje za "hrvatsku stvar" svima je nama u Wiesbadenu, pa i šire, dobro poznato. No ovim razgovorom želimo vam predstaviti Ivu Andrijevića u onom svjetlu u kojem ga malo tko zna.



Riječ: Kao novi predsjednik koje naglaske želite stavljati u djelovanju Kulturne zajednice?

Andrijević: Najvažniji zadatak mi je naći nasljednike, ne samo za mene već i za moju suprugu i dio predsjedništva, uglavnom nas starijih, koji se ili vraćamo u domovinu ili tamo provodimo veliki dio vremena. Povratak, makar i djelomičan, je jedan razlog za zamjenu, a drugi, sasvim razumljiv i sasvim prirodan, je potreba za smjenom naraštaja, jer ljudi se dugogodišnjim radom pomalo i iscrpe, uđu u nekakve ustaljene kolotečine, u rutinu, pa prijete opasnost da im ponestane novih zamisli. Zato uvijek treba uz stare, iskusne članove biti novih i mladih ljudi koji u pravilu unose izvjesnu svježinu. Ja se nadam da će mi to uspjeti, da će to cijelom predsjedništvu uspjeti, a da će mi tu pomoći i članovi. Novom pak naraštaju obećavam čvrstu potporu, a bit će i sasvim novih zamisli kao što su tečajevi hrvatskoga, njemačkoga i interneta.

Riječ: Ima li po vašem mišljenju kakvih promašaja u radu Kulturne zajednice i u čemu se sastoje ti promašaji?

Andrijević: Ja to ne bih nazvao promašaj nego neuspjeh. Promašaj nije zato, jer su procjene bile točne, ciljevi dobro postavljeni, a nije manjkalo ni

truda, samo sve skupa nije urodilo željenim plodom. Govorim o tome da nismo uspjeli mlade više uvući u rad HKZ-a, iako je bilo djelomičnih uspjeha. Glazbena skupina "Tamburica" za djecu i za mlade, Dječji zbor, košarka za mlade i Kazališna skupina za mlade imali su vrlo lijepih predstava i vrlo uspješnih nastupa, ali svi ti uspjesi nisu pustili dublje korijenje, skupine su nakon nekog vremena zamrle. Još uvijek možemo računati na povremenu pomoć mladih, ali nekog trajnog zauzimanja nema. To je taj naš glavni neuspjeh pored mnogih uspjeha, ja bih čak rekao zavidnih uspjeha. Svi ti zavidni uspjesi se neće nastaviti, ako se nastavi ovaj neuspjeh.

Riječ: Jedan od zavidnih uspjeha je svakako glasilo "Riječ". Hoće li "Riječ" svoj ugled moći zadržati i po mogućnosti još povećati?

Andrijević: Do ugleda "Riječi" mi je jako stalo i ugled "Riječi" je plod jednog stvarno vrlo upornog, vrlo sustavnog rada, neprekidnog poboljšavanja, stalnog razmišljanja o daljnjim poboljšanjima, traženja suradnika svugdje i u svakoj prilici. "Riječ" će se u svakom slučaju održati do zadnjeg trena dok moja supruga, vi Edvine i ja budemo djelatni u HKZ-u, a nadam se, možda čak i poboljšati kakvoću sadržaja, grafičkog izgleda i svega što jedan takav mali časopis čini zanimljivim i vrijednim za hrvatsku zajednicu u Wiesbadenu i cijelom rajnsko-majnskom području. Itekako se čita i prati, kod nas i u domovini, ne samo što "Riječ" donosi o životu hrvatskoga iseljništva nego i o temama koje se tiču domovine, pa i sveukupnog hrvatstva.

Riječ: Vaša zauzetost za hrvatsku stvar i hrvatsku kulturu je tako reći poslovična, tako je ja doživljavam. Otkuda dolazi taj poriv ili potreba?

Andrijević: Poslovična možda za druge, za mene je to urođena privrženost ne samo hrvatskoj kulturi nego hrvatstvu uopće. To potječe iz moga najranijeg djetinjstva. Već tada je to hrvatstvo bilo toliko čvrsto ukorijenjeno u svoj mojoj okolini, u svom mom doživljavanju i proživljavanju ne samo

Zagreb više nije "beli grad"

Rođeni sam Zagrepčanin i u njemu volim sve, jer je Zagreb moj grad. Kad sam u Zagrebu, živim u kući u kojoj sam rođen, te sam srcem i dušom vezan uz nju. Dugo živim u tuđem svijetu (Berlin) i kad god bih odlazio doma u sreću mi je bilo – vraćam se Zagrebu tebi! No uz svu ljubav prema gradu u kojem sam rođen i odrastao, moram priznati da mi smeta što se Zagreb u posljednjih dvanaest godina promijenio na neki čudan način.

"Dojdecki", tako Zagrepčani zovu ljude koji su došli u hrvatsku metropolu, pokušavaju je prilagoditi sebi, umjesto da se oni prilagode njoj. Vani, a to mi znamo najbolje, kad ljudi dođu u veliki grad uvijek nastoje preuzeti što je više moguće od njega i poistovijetiti se s njim. U Zagrebu to nije tako, pa stoga nije slučajno što se "dojdecki" drže više predgrađa gdje krčme s "narodnjacima" niču kao gljive poslije kiše.

U posljednjih dvanaest godina ne sviđa mi se niti izgradnja Zagreba. Zašto? U gradu je izrastao veliki broj (čak i na zaštićenoj Medvednici!) čudnovatih kuća koje su u neskladu s malim trešnjevčkim i trnjanskim kućama i vrtovima koje tvore intimna naselja o kojima mnogi svjetski gradovi mogu samo sanjati. Pitam se tko dopušta izgradnju raznih "čardaka" i tko izdaje građevinske dozvole?

S druge strane grad treba mnogo sredstava kako bi se njegove palače i parkovi, jedinstveni Gornji grad i Kaptol spasili od propadanja, pri čemu ne mislim samo na premazivanje pročelja već potpunu obnovu tih ključnih značajki grada, vraćanjem urbanog, srednjoeuropskog zagrebačkog "štiha" i kulture življenja.

Što se tiče prostora, grad je postao prenapučen, u njemu je previše motornih vozila za propusnost ulica, a premalo parkirališnih mjesta.

A gdje su zaboga kontejneri i kante za smeće? U središtu grada, u Ilici, u večernjim satima građani i turisti šetaju između nagomilanih, odurnih vreća za smeće. Pa gdje smo mi to, zar nas nered ne podsjeća na neke nama bliže susjede?

Dugo sam se dvoumio kako dati naslov ovome tekstu, jer za grad moje mladosti znao sam samo kao za "beli Zagreb-grad". Danas nisam više siguran da bi pjesnik počeo s onim poznatim stihom: "O beli Zagreb-grad u tebi svako živi rad ...".

Da zaključim: grad je onakav koliko njegovi stanovnici drže do njega, a Zagreb je zaslužio da ga se voli i poštuje.

Ivek Milčec

Poštovano Uredništvo,

ponajprije vam od srca čestitam 10. obljetnicu i 30. broj Riječi. Vaš list primam i čitam od prvoga broja. U njemu uvijek nalazim zanimljivo štivo. Divim se vašem radu, napose vašoj ustrajnosti i visokoj kakvoći. U svakom broju nalazim ponešto što me posebno oduševi. U jubilarnom broju to su *razgovor s grofom Eltz-om, Biligualismus zwischen Theorie und Praxis, Istra u pet dana i Krčma ili druženje*. Čitajući posljednji prilog, sjetio sam se mnogih priredbi, bilo u okvirima HKM ili HKZ, koje su upravo ponašanjem prisutnih bile svedene na obične krčme. Hvala gospodinu Andrijeviću na otvorenim riječima. Kamo sreće da ih pročitaju baš oni koji

svojim ponašanjem degradiraju marljivi rad entuzijasta. Nastavite i dalje istim smjerom. To su mali koraci, ali niz ovakvih malih koraka stvara utabani put. Možda će doći vrijeme da sve Hrvatske udruge u Njemačkoj osnuju svoju krovnu organizaciju, nešto kao "Savez hrvatskih udruga". Hrvatski svjetski kongres nažalost nije uspio u toj namjeri. Tek udruživanjem i povezivanjem možemo biti primjećeni u javnosti. Eto to mi je bilo na sreću. Srdačne čestitke i iskreni pozdravi iz Freiburga.

Stjepan Herceg

Deutscher Caritasverband e. V., Freiburg

UVODNA RIJEČ

UNjemačkoj se mnogo govori o integraciji, pogotovo u zadnje vrijeme zbog oprečnih mišljenja o novom zakonu za strance. A kako su i izbori sve bliže nema tog političara koji svojim poimanjem integracije ne pokušava iscijediti koji procent više za sebe i svoju stranku. Cijediti? Zašto cijediti kad se glasovi mogu grabiti šakom i kapom? U Hessenu je pred tri godine CDU pokazala kako se to radi - skupljanjem potpisa protiv dvojnog državljanstva!

Što je CDU mogla na zemaljskim izborima, zašto ne bi i SPD na saveznom! Hans-Otto Schily zna i kako. Dosta je priča o ovakvoj ili onakvoj integraciji kad njemačkom građaninu, onom koji u ruci drži glasački listić, ionako ne valja nijedna. Schily ima razumijevanja za njemačkog birača: "...die beste Form von Integration sei Assimilierung..." Reče on to u pero novinaru uglednog dnevnika "Süddeutsche Zeitung", a ulomke iz članka prenio je "Wiesbadener Kurier" od 29. lipnja, 2002. Nije to sve: "Ausländer sollten sich in die deutsche Kultur und Sprache hineinleben". Onda je logično i što Schily želi ukinuti nastavu materinskog jezika, kao i što je protiv uvođenja zaštite manjina u njemački Ustav.

Schily se premalo druži s Hrvatima, pa ni ne sluti da među njima ima pristaša. Ti naime ne šalju djecu na nastavu hrvatskoga jezika, a još pred deset godina su ih slali u jugo-škole. Koliko ih brine hrvatski identitet zorno su pokazali time što je godinama potrajalo dok u prijavnim uredima nisu promijenili jugo-državljanstvo u hrvatsko. I inače naginju asimilaciji, a zapažanja Željka Mažića o tome možete čitati u ovom broju. Čitajte također i što o olakom žrtvovanju identiteta Hrvata u domovini kaže novi predsjednik Matice hrvatske. Članak Ive Andrijevića, naprotiv, traži puteve učvršćivanja identiteta. Na dobre razloge za očuvanje identiteta kako u domovini tako i u iseljeništvu, ukazuju članci Ivica Košaka o kulturnom i znanstvenom djelovanju Hrvata na njemačkim prostorima, kao i članci Edvina Bukulina iz hrvatske povijesti. O trudu Hrvatske kulturne zajednice na okupljanju Hrvata i očuvanju hrvatstva piše Biserka Andrijević u više izvješća o životu i radu naše udruge.

Što mi imamo od toga, ako očuvamo identitet, što od toga ima Njemačka? Tko ne zna da privrženost jednoj naciji, jednom svjetonazoru, jednoj kulturi, povijesti i zemlji znači potpunu i izgrađenu ličnost, znači štovanje drugih, znači siguran oslonac u

životu, toga ni mi nećemo uvjeriti. Njemačke političare pak nemamo što uvjeravati - asimilirani stranac gubitkom identiteta gubi dio duše i svijesti, a s tim i dio stvaralaštva i sposobnosti. Takav im manje vrijedi u njihovim velikim planovima o demografskom oporavku. Nije doduše kastriran fizički ali mentalna kastracija može biti čak i gora.

KAZALO

<u>Osvrt</u>	
Ivek Milčec: Zagreb više nije "beli grad"	2
Željko Mažić: Asimilirani Hrvati	23
<u>Pisma čitatelja</u>	
Stjepan Herceg, Freiburg	2
<u>Razgovor</u>	
Ivo Andrijević: Posustalost nakon Oluje	3
<u>Iz života zajednice</u>	
Ivo Andrijević: Weiter so, Kroatien	8
Biserka Andrijević: Roštilj i nogomet	9
Riječi lete, pismo ostaje!	10
<u>Promišljanja</u>	
Ivo Andrijević: Puk naš svagdanji	12
<u>Iz hrvatske povijesti</u>	
Edvin Bukulin:	
Pacta conventa ili hrvatsko državno pravo	14
<u>Kulturna baština</u>	
Edvin Bukulin:	
Tri pisma, tri jezika, jedna književnost	16
<u>Iz Matice hrvatske</u>	
Ivo Andrijević: Nema budućnosti tko gubi identitet u sadašnjosti	18
<u>Govorimo hrvatski</u>	
<u>Iz tiska</u>	
Živa Zajednica br.5, 2002.:	
Anto Batinić: Večeras je naša fešta	22
<u>Stranica za mlade</u>	
Irena Lekavski:	
Wieso ist das Leben so, wie es ist?	24
<u>Iz rajnsko-majnskog područja</u>	
Ivo Andrijević: Krivnja za rat	26
Ne treba se bojati promjene statuta	28
Biserka Andrijević:	
Isti praznik u različite dane	29
Ivica Košak: Književnost i znanost Hrvata na njemačkim prostorima	30
Die Loggia communis an der ostlichen Adria	30
Željko Mažić: Izborni zakon je demokratska osnova društva	32

Naslovnica:
Fotografija,
Motiv iz srednje Dalmacije

Riječ

**Glasnik Hrvatske kulturne zajednice
Wiesbaden**

Glasnik izlazi tri puta godišnje.

Adresa uredništva:

Kroatische Kulturgemeinschaft e.V.
Postfach 3747, D-65027 Wiesbaden

Tel: +49(0)6128-42483 i +49(0)611-314409

Fax: +49(0)6128-45856

E-Mail: rijec@gmx.de

Nakladnik:

Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden
Internet: <http://www.hkz-wi.de>

Adresa:

Kroatische Kulturgemeinschaft e.V.
Postfach 3747, D-65027 Wiesbaden
Za nakladnika: Ivo Andrijević
e-mail: andrivo@cr-net.com

Glavna urednica: Biserka Andrijević

Članovi uredništva: Ivo Andrijević,
Edvin Bukulin, Kornelija Reitel,
Ante Marinčić

Suradnici: Ivica Košak, Ivek Milčec,
Željko Mažić

Rukopisi se ne vraćaju.

Cjenik oglasnog prostora:

1/1 stranica: 100 Eura, 1/2 stranice: 50 Eura,
1/4 stranice: 25 Eura, 1/8 stranice: 13 Eura.

Banka: Nassauische Sparkasse Wiesbaden

Broj računa (Kto.): 116 027 186

Broj banke (BLZ): 510 500 15

**Članovi predsjedništva
HKZ-a Wiesbaden:**

Ivo Andrijević, 06128-42483

Biserka Andrijević, 0611-314409

Mate Grgat, 0611-409996

Juraj Štambuk, 0611-86714

Kornelija Reitel, 0611-4689320

Danica Tropšek, 06132-714602

Nada Višak, 06122-15226

Stjepan Hlapčić, 0611-408456

Branko Crnković, 0611-20801